

Best en Oirschot, samen één

*Vitale kernen, groene dorpen & een krachtige gemeente
in de Brainportregio*

HERINDELINGSONTWERP

Voor de reguliere samenvoeging van de gemeenten Best en Oirschot per 1 januari 2028

**Gemeente
Best**

Dorpsplein 2
5683 GA Best
14 0499

www.gemeentebest.nl

Oirschot

**Gemeente
Oirschot**

Deken Frankenstraat 3
5688 AK Oirschot
(0499) 58 33 33

www.oirschot.nl

Redactie en foto's: gemeente Best en gemeente Oirschot

Publicatiedatum: 2 december 2025

Woord vooraf

Met veel vertrouwen en energie zetten de gemeenten Best en Oirschot een belangrijke stap naar de toekomst. Per 1 januari 2028 vormen we samen de gemeente Best-Oirschot.

Met ruim 50.000 inwoners en een oppervlakte van 13.568 hectare neemt deze toekomstbestendige gemeente een krachtige plek in binnen de Brainportregio en de provincie Noord-Brabant.

Vanuit een sterk gemeentebestuur en een robuuste ambtelijke organisatie is de gemeente Best-Oirschot van nog meer betekenis voor onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en mede-overheden.

De gemeente Best-Oirschot neemt verantwoordelijkheid voor het realiseren en borgen van drie uitgangspunten binnen de nieuwe gemeente. Deze zijn tot stand gekomen vanuit een participatief proces tussen het gemeentebestuur en de samenleving.

Ten eerste staan we voor het behouden en versterken van het unieke karakter, de gemeenschapszin en het voorzieningenniveau in iedere kern, wijk en dorp. Zodat de leefbaarheid voor onze inwoners optimaal gewaarborgd blijft.

Ten tweede beschouwen we de nieuwe gemeente als één complementair geheel: opgaven en ambities landen daar waar ze het beste passen, met oog voor een evenwichtige verdeling van lusten en lasten over onze kernen, wijken en dorpen.

Ten derde nemen we, als derde gemeente binnen de Brainportregio, onze verantwoordelijkheid in de regionale samenwerking.

Deze drie uitgangspunten geven uitdrukking aan onze ambitie met de nieuw te vormen gemeente en vragen tevens om een scherp oog voor een gezonde balans ertussen.

In de periode 2023 tot en met 2025 hebben onze gemeenten, samen én apart, onderzocht wat deze samenvoeging betekent. Deze verkenning heeft breed - binnen de politiek-bestuurlijke, ambtelijke, maatschappelijke en regionale context - tot de overtuiging geleid dat een gezamenlijke toekomst beter is voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners dan afzonderlijk doorgaan.

Op 1 juli 2025 hebben de gemeenteraden van Best en Oirschot besloten om in principe de krachten te bundelen. Dit principebesluit is nader uitgewerkt in het voorliggend herindelingsontwerp.

Daaruit blijkt nogmaals dat een bundeling van onze krachten helpt bij het beter inspelen op de maatschappelijke opgaven en de bestuurlijke ambities van vandaag én morgen.

Of het nu gaat om voldoende en passende woningen, een sterke economie met ruimte voor ondernemerschap, goede voorzieningen voor jong en oud, of het aanpakken van uitdagingen als de energietransitie en de veranderende zorg: samen staan we sterker. Zeker in deze regio, waarin de schaal- en kwaliteitssprong ook een forse impact heeft op ons gebied.

Best en Oirschot zijn van oudsher twee gemeenten met een eigen karakter, een rijke historie en levendige kernen. Daarbij hoort ook een gezamenlijke geschiedenis: ooit vormden beide gemeenten één geheel. In de periode waarin zij als afzonderlijke gemeenten hun weg hebben gevonden, is een eigen identiteit ontstaan. Deze verscheidenheid blijven wij koesteren. De samenvoeging doet daar geen afbreuk aan, maar biedt juist de mogelijkheid om de unieke kwaliteiten van iedere kern, wijk en dorp te behouden en verder te versterken.

De ideeën en ambities van onze inwoners en partners hebben een belangrijke rol gespeeld in dit proces en vormen een stevige basis voor onze gezamenlijke visie op de toekomst. Dit herindelingsontwerp is

daarvan het resultaat. Met dit document zetten wij als beide gemeentebesturen een belangrijke stap in het formele traject naar de samenvoeging van Best en Oirschot, per 1 januari 2028.

We kijken ernaar uit om samen met vertrouwen, ambitie en energie te bouwen aan onze nieuwe gemeente.

Samen één, vanuit verscheidenheid én verbondenheid.

Namens de gemeenteraden en colleges van
Burgemeester & Wethouders van de
gemeenten Best en Oirschot,

M.J.D. (Rianne) Donders-de Leest
Burgemeester Best

J.C.R. (Judith) Keijzers-Verschelling
Burgemeester Oirschot

Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk van dit herindelingsontwerp worden de voorgeschiedenis en totstandkoming tot de vorming van de gemeente Best-Oirschot toegelicht. Het tweede hoofdstuk gaat uitgebreid in op de unieke kenmerken van Best en Oirschot. Hierbij worden ook de manieren waarop de gemeenten al verbonden zijn toegelicht. Het derde hoofdstuk geeft een visie op de toekomst van de gemeente Best-Oirschot. Er wordt stilgestaan bij de belangrijkste ontwikkelingen en opgaven van de gemeenten door te kijken naar verschillende onderwerpen en thema's.

Voor een gezonde financiële startpositie van de nieuwe gemeente is het noodzakelijk te komen tot een structureel sluitende begroting 2028 en verder. In het vierde hoofdstuk is er aandacht voor de financiële positie van de twee huidige gemeenten en de nieuw te vormen gemeente. De herindeling heeft gevolgen voor de inrichting van het gemeentebestuur en de positionering van de ambtelijke organisatie, wat geschetst is in het vijfde hoofdstuk. Vervolgens wordt in het zesde hoofdstuk stilgestaan bij de kaart, grenzen en naam van de nieuwe gemeente.

Om tot een herindeling te kunnen komen, wordt dit voornemen door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties getoetst aan de criteria van het vigerende beleidskader gemeentelijke herindeling. Het zevende hoofdstuk bevat daarom een motivatie per criterium vanuit het perspectief van de samenvoeging van Best en Oirschot. Tot slot is in het achtste hoofdstuk opgetekend hoe het proces eruit ziet richting één krachtige gemeente Best-Oirschot per 1 januari 2028.

Herindelingsontwerp in één oogopslag

Best en Oirschot, samen één

WAAROM HERINDELEN?

- Behouden en versterken van **de leefbaarheid en het voorzieningenniveau** in kernen, wijken en dorpen.
- **Krachtigere partner** in de Brainportregio.
- **Robuuste ambtelijke organisatie** in balans met opgaven en ambities voor haar inwoners en het gebied.

DE FEITEN

Gemeente	Inwoners	Oppervl. land (ha.)	Oppervl. water (ha.)	Raadszetels
Best	31.652	3.389	76	23
Oirschot	19.546	10.179	105	17
Gezamenlijk	51.198	13.568	181	31

VOORGESCHIEDENIS

- Best begon als onderdeel van Oirschot.
- **1819**: Best en Oirschot zelfstandig.
- **2023**: Rapport - *Oirschot: zelfbewuste parel in de Brainportregio*.
- **2024**: Rapport - *ToekomstBestendig?!*
- **1 juli 2025**: Principebesluit fusie.

VISIE OP DE TOEKOMST

Vitale kernen, groene dorpen & één krachtige gemeente in de Brainportregio

1. Het unieke karakter, de gemeenschapszin en het voorzieningenniveau wordt in iedere kern behouden of versterkt.
2. De gemeente vormt één complementair geheel.
3. De gemeente is een krachtige partner in de Brainportregio.

FINANCIËN

Voor een gezonde financiële startpositie is het noodzakelijk om te komen tot structureel sluitende begroting vanaf 2028 en verder.

Algemene uitkering gemeentefonds daalt met circa EUR 718.000 doordat vast bedrag per gemeente één keer wegvalt.

Tijdelijke maatstaf herindeling uit gemeentefonds, als eenmalige tegemoetkoming voor frictiekosten: circa EUR 5,8 miljoen.

BESTUUR, ORGANISATIE & PERSONEEL

De gemeente werkt samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen actief aan een **krachtige gemeenschap**.

In de gemeente hechten we waarde aan **nabijheid van bestuur**.

Gemeentelijke organisatie staat lokaal en regionaal bekend als **aantrekkelijke en inclusieve werkgever**.

VERVOLG VAN HET PROCES

- **2 december 2025** besluitvorming raden op herindelingsontwerp
- **10 maart 2026** besluitvorming raden op herindelingsadvies
- **Na herindelingsadvies**: via provincie, naar Minister van BZK, Raad van State, Tweede en Eerste Kamer
- **November 2027** herindelingsverkiezingen
- **1 januari 2028** start gemeente *Best-Oirschot*

Inhoudsopgave

Woord vooraf	4
Leeswijzer.....	7
1 Voorgeschiedenis & totstandkoming.....	12
1.1 Inleiding.....	12
1.2 Oirschot: zelfbewuste parel in de Brainportregio	12
1.3 ToekomstBestendig?!.....	13
1.4 Verkennings- en participatiefase	14
2 Best & Oirschot in beeld	18
2.1 Best nader in beeld	18
2.2 Oirschot nader in beeld	20
2.3 Cijfers over verbinding.....	22
2.4 De Brainportregio.....	23
3 Visie op de toekomst.....	26
3.1 Drie hoofduitgangspunten	26
3.2 Onze kernen, wijken & dorpen	27
3.3 Bestuur & democratie	27
3.4 Dienstverlening, bedrijfsvoering & financiën	28
3.5 Wonen.....	28
3.6 Economie, mobiliteit & bereikbaarheid	29
3.7 Toerisme & recreatie	29
3.8 Natuur, klimaat & duurzaamheid	30
3.9 Sociaal domein	30
3.10 Sport, kunst & cultuur.....	31
4 Financiële gevolgen van de herindeling	33
4.1 Belangrijkste financiële effecten van herindeling.....	33
4.2 Beeld van de financiële positie van de twee afzonderlijke gemeenten	34
4.3 Algemene conclusies	39
4.4 Aanbevelingen.....	39

5 Personele waarborgen	44
5.1 Drie uitgangspunten	44
5.2 Personele waarborgen	45
6 Kaart, grenzen & naam	47
6.1 Gemeente Best-Oirschot op de kaart	47
6.2 Naam van de nieuwe gemeente	47
7 Toetsing aan beleidskader	52
7.1 Vier criteria zijn leidend	52
7.2 Draagvlak	53
7.3 Bestuurskracht	55
7.4 Interne samenhang en nabijheid van bestuur	56
7.5 Regionale samenhang	56
7.6 Duurzaamheid	57
8 Doorkijk op wettelijk fusieproces	59
8.1 Van herindelingsontwerp naar herindelingsadvies... ..	59
8.2 Van herindelingsadvies naar wet	59
Bijlage A - Logboek Maatschappelijk Draagvlak	
Bijlage B - Herindelingsscan	
Bijlage C - Bouwsteen 1: Oirschot, zelfbewuste parel in de Brainportregio	
Bijlage D - Bouwsteen 2: ToekomstBestendig?!	
Bijlage E - Bouwsteen 3: Financiële analyse en risicoduiding	
Bijlage F - Bouwsteen 4: Bouwsteen 4 - Impactanalyse organisatie bedrijfsvoering en dienstverlening	
Bijlage G - Bouwsteen 5: Samenwerkingsverbanden	
Bijlage H - Bouwsteen 6: Inwonersoriëntatie	
Bijlage I - Bouwsteen 7: Reflecties vanuit de regio	
Bijlage J - Bouwsteen 8: Uitgangspunten raden Best Oirschot	
Bijlage K - Bouwsteen 9: Participatie	
Bijlage L - Overall analyse bouwstenen	
Bijlage M - Rapport Naamgevingscommissie	
Bijlage N - Rapport inwonerpeiling Best - Ipsos	
Bijlage O - Rapport inwonerpeiling Oirschot - Helder Onderzoek	

1

Voorgeschiedenis & totstandkoming

1 | Voorgeschiedenis & totstandkoming

Best en Oirschot zijn nauw met elkaar verbonden. Geografisch, cultuur-historisch en sociaaleconomisch. De gemeenten kennen een lange historie van samenwerking. Tot 1819 maakte Best zelfs onderdeel uit van de gemeente Oirschot. In dit hoofdstuk blikken we terug op de samenwerkingshistorie tussen beide gemeenten, en op de totstandkoming van de voorgestelde herindeling waaronder de verschillende onderzoeken.

1.1 Inleiding

De gemeente Oirschot telt per 1 januari 2025 19.536 inwoners, verdeeld over de kernen Oirschot, Spoorдонк en Oost-, West- en Middelbeers. De gemeente Best telt per 1 januari 2025 31.652 inwoners. Beide gemeenten zijn gelegen in de regio Zuidoost-Brabant. Deze regio staat bekend als de Brainportregio: een economische motor voor de regionale en landelijke economie, door haar innovatiekracht en technologische ontwikkelingen.

De gemeente Oirschot onderscheidt zich door haar rijke monumentale erfgoed, groene leefomgeving en sociale cohesie. Oirschot profileert zich als een kwalitatieve, groene en vitale gemeente.

De gemeente Best combineert een dorps karakter met stedelijke nabijheid. Dankzij de ligging aan snelwegen, goede voorzieningen en bereikbaarheid is Best aantrekkelijk voor wonen, werken en ondernemen.

De afgelopen jaren hebben beide gemeenten verschillende onderzoeken laten uitvoeren naar hun bestuurskracht en hun positie binnen de regio (§1.2 en §1.3, Bijlagen C en D). Uit deze afzonderlijke onderzoeken blijkt dat Best en Oirschot al intensief en goed bestuurlijk en ambtelijk samenwerken. Er wordt bovendien veel potentie gezien om deze samenwerking in de toekomst verder te versterken, mede met het oog op de toekomstbestendigheid van de huidige organisaties en de uitdagingen die voor hen liggen.

1.2 Oirschot: zelfbewuste parel in de Brainportregio

De gemeente Oirschot positioneert zich als een groene en cultuurhistorische parel binnen de Brainportregio. Met ruim 19.000 inwoners en verschillende kernen heeft Oirschot een bijzondere positie: enerzijds geworteld in de Kempische traditie, anderzijds nadrukkelijk verbonden met het Stedelijk Gebied Eindhoven. Deze dubbelgerichte oriëntatie heeft in de loop der jaren geleid tot een veelheid aan samenwerkingsverbanden, zowel in de Kempen als in het stedelijk gebied.

In 2018 koos Oirschot voor het model van thematische netwerksamenwerking, in de verwachting dat deze flexibele vorm van samenwerking de gemeente in staat zou stellen haar eigen identiteit te behouden en tegelijkertijd effectief samen te werken aan maatschappelijke opgaven. Conform het coalitieakkoord 2022-2026 werd eind 2022 een evaluatie uitgevoerd door onderzoeks- en adviesbureau & Van de Laar. Het doel van dit onderzoek was te bezien in hoeverre de netwerksamenwerking daadwerkelijk bijdraagt aan de bestuurlijke ambities en maatschappelijke opgaven van Oirschot richting 2040. Het volledige rapport is bijgevoegd in Bijlage C.

De uitkomsten van dit onderzoek zijn indringend. De huidige netwerksamenwerking wordt als onhoudbaar en onwenselijk beoordeeld. De veelheid aan verbanden en partners leidt tot bestuurlijke en ambtelijke versnippering, waardoor focus ontbreekt en de realisatiekracht onvoldoende is. Daarbij is

de ambtelijke organisatie van Oirschot kwetsbaar: de omvang is beperkt, het verloop hoog, de externe inhuur fors en de mogelijkheden voor talentontwikkeling gering. Dit maakt dat Oirschot onvoldoende toegerust is om zelfstandig de forse opgaven van de komende decennia het hoofd te bieden.

Die opgaven zijn omvangrijk. De schaa sprong in de Brainportregio betekent voor Oirschot een groei van circa 2.000 woningen en 4.000 inwoners richting 2040. Dit vertaalt zich in een structurele behoefte aan 25 tot 30 extra fte ambtelijke capaciteit en forse investeringen in voorzieningen, dienstverlening en infrastructuur. Zonder versterking dreigt Oirschot onvoldoende in staat te zijn om de belangen van haar inwoners en ondernemers te behartigen en invloed uit te oefenen op de regionale besluitvorming.

Op basis van deze analyse concludeerde de gemeenteraad van Oirschot dat niets doen geen optie is. Het advies van het bureau luidde expliciet om de koers van thematische netwerksamenwerking te beëindigen en te kiezen voor focus en versterking. Daarbij is de oriëntatie op het Stedelijk Gebied Eindhoven de meest logische en kansrijke keuze. Binnen dit verband werd Best als de meest passende partner geïdentificeerd, gelet op de bestaande intensieve en vruchtbare samenwerkingsrelaties en de gedeelde opgaven.

Het bureau adviseerde om vanuit het gemeentebestuur van Oirschot het bestuurlijke gesprek met Best te openen. Doel daarvan is te verkennen in welke mate, vorm en tempo een vergaande ambtelijke krachtenbundeling, met een bestuurlijke fusie als onlosmakelijk perspectief, haalbaar en wenselijk is. Een dergelijke stap wordt noodzakelijk geacht om een robuuste uitvoeringsorganisatie te realiseren en de gezamenlijke positie van beide gemeenten binnen de Brainportregio te versterken.

In juni 2023 onderschreef de gemeenteraad van Oirschot de conclusies en

aanbevelingen van dit rapport. Daarmee koos de raad expliciet voor het beëindigen van de netwerksamenwerking en voor een koers gericht op vergaande samenwerking met Best. Dit besluit markeerde het begin van een nieuwe fase, waarin beide gemeenten gezamenlijk onderzoeken of een fusie de meest duurzame en toekomstbestendige oplossing vormt voor het waarmaken van hun ambities en het behartigen van de belangen van hun inwoners.

1.3 ToekomstBestendig?!

De gemeente Best telt circa 31.000 inwoners en vervult een strategische positie in de Brainportregio. De ligging langs belangrijke infrastructuur, de aanwezigheid van bedrijventerreinen en de nabijheid van Eindhoven Airport maken Best tot een dynamische gemeente met aanzienlijke economische betekenis. Tegelijkertijd kent Best de schaal en kenmerken van een middelgrote gemeente, waarbij de bestuurlijke en ambtelijke slagkracht niet altijd in verhouding staat tot de maatschappelijke opgaven en de regionale dynamiek.

Als reactie op het verzoek van Oirschot om samen de bestuurlijke toekomst te verkennen, heeft Best in 2024 onderzoeks- en adviesbureau BMC opdracht gegeven tot een quickscan onder de titel ToekomstBestendig?!. Doel van dit onderzoek was te beoordelen of Best, gegeven haar schaal, organisatie en regionale context, zelfstandig in staat is om haar maatschappelijke opgaven en bestuurlijke ambities richting 2040 te realiseren. Dit rapport is bijgevoegd in Bijlage D.

De uitkomsten van de QuickScan laten een gemengd beeld zien. Enerzijds beschikt Best over een stabiele politieke cultuur, een sluitende meerjarenbegroting en een brede bestuurlijke ambitie. De advies-, beslis- en realisatiekracht worden op dit moment nog als redelijk goed op orde beoordeeld. Anderzijds laat BMC zien dat de ambtelijke

organisatie binnen afzienbare tijd (3 tot 5 jaar) kritisch onder druk komt te staan. De groeiende woningbouwopgave, de energietransitie, klimaatadaptatie, mobiliteit en de verdere ontwikkeling van de Brainportregio vereisen een aanzienlijke uitbreiding van de uitvoeringscapaciteit. Daarbij is het, mede door krapte op de arbeidsmarkt en concurrentie van grotere gemeenten in de regio, steeds moeilijker om structureel de benodigde specialistische kennis en continuïteit te borgen.

BMC concludeert daarom dat zelfstandig doorgaan geen toekomstbestendig scenario is om de bestuurlijke doelen en maatschappelijke opgaven blijvend te realiseren. Zonder versterking dreigt Best de komende jaren onvoldoende in positie te zijn binnen de regionale besluitvorming, terwijl de opgaven juist vragen om slagkracht en bestuurlijke regie.

In dit licht constateert BMC dat het bestuurlijk momentum en draagvlak aanwezig zijn om een volgende stap te zetten. Daarbij wordt een fusie met Oirschot nadrukkelijk als kansrijk en logisch perspectief benoemd. Er bestaat een stevige basis van samenwerking tussen beide gemeenten, er is sprake van complementaire schaal en dynamiek, en beide richten zich in toenemende mate op het Stedelijk Gebied Eindhoven.

De gemeenteraad van Best heeft de conclusies van BMC op 16 september 2024 onderschreven. Daarmee is besloten tot het aangaan van een gezamenlijk proces met Oirschot, gericht op het nader verkennen van de haalbaarheid en wenselijkheid van een fusie. Dit vormt het beginpunt van een traject waarin de twee gemeenten samen onderzoeken of een bestuurlijke herindeling de meest toekomstbestendige oplossing biedt voor hun gezamenlijke opgaven en ambities.

1.4 Verkennings- en participatiefase

In november 2024 hebben de gemeenteraden van Best en Oirschot een principebesluit genomen om gezamenlijk een verkennings- en participatiefase te doorlopen, gericht op een mogelijke herindeling van beide gemeenten. De raden gaven hun colleges daarbij de opdracht negen deelonderzoeken uit te voeren én een overall-analyse, die samen de impact van een bestuurlijke fusie inzichtelijk maken.

De eerste twee bouwstenen bestonden uit de eerder uitgevoerde onderzoeken naar de positie van beide gemeenten afzonderlijk: het rapport van bureau & Van de Laar (Oirschot, zelfbewuste parel in de Brainportregio) en de QuickScan van bureau BMC (ToekomstBestendig?!).

De zeven aanvullende bouwstenen verdiepten deze analyses op specifieke thema's. De conclusie uit ieder van deze bouwstenen laat zich als volgt samenvatten, waarbij de volwaardige rapportage per bouwsteen is opgenomen in Bijlagen E tot en met K bij dit herindelingsontwerp:

Bouwsteen 3 (Bijlage E): financiële analyse en financiële risicoduiding beide gemeenten. Beide gemeenten beschikken afzonderlijk over gezonde financiële posities met sluitende begrotingen en voldoende reserves. Het gezamenlijke weerstandsvermogen wordt als robuust beoordeeld, wat ruimte geeft om financiële risico's op te vangen. Tegelijkertijd zijn er structurele uitdagingen, zoals oplopende kosten in het sociaal domein en investeringsopgaven in voorzieningen en infrastructuur. Een fusie maakt het mogelijk risico's beter te spreiden en financiële robuustheid te versterken.

Bouwsteen 4 (Bijlage F): impactanalyse van een bestuurlijke fusie op de dienstverlening, de organisatie en de bedrijfsvoering. De analyse laat zien dat de huidige organisaties kwetsbaar zijn: beperkte schaal, hoge werkdruk en afhankelijkheid van externe inhuur maken het moeilijk om de groeiende

opgaven zelfstandig te realiseren. Een fusie creëert ruimte voor een robuuste organisatie met meer specialistische kennis, betere arbeidsmarktpositie en meer continuïteit. Voorwaarde is een zorgvuldig transitieproces dat de kwaliteit en nabijheid van de dienstverlening borgt.

Bouwsteen 5 (Bijlage G): gevolgen fusie voor bestaande samenwerkingsverbanden. Best en Oirschot nemen deel aan een breed palet van regionale en bovenlokale samenwerkingen, variërend van Kempische verbanden (zoals de GRSK) tot stedelijke verbanden in de Brainportregio. Een fusie betekent dat de nieuwe gemeente in al deze samenwerkingen een nieuwe positie inneemt. Juridisch betekent dit herijking van afspraken, maar inhoudelijk wordt geconcludeerd dat een fusie de positie in de Metropoolregio Eindhoven, het Stedelijk Gebied Eindhoven en andere samenwerkingsverbanden juist versterkt.

Bouwsteen 6 (Bijlage H): inzicht in oriëntatie van inwoners. Uit de analyse blijkt dat inwoners van Best en Oirschot zich in hoge mate op dezelfde regio's richten voor werk, onderwijs, zorg, winkelen en voorzieningen. Er is sterke verwevenheid met Eindhoven en omliggende gemeenten. Dit bevestigt dat een fusie aansluit bij de feitelijke leefwereld van inwoners. Tegelijkertijd hechten inwoners sterk aan hun eigen kern en lokale identiteit. Dit vraagt blijvende aandacht voor herkenbaarheid en nabijheid in de nieuwe gemeente.

Bouwsteen 7 (Bijlage I): reflecties omliggende en (grote) regiogemeenten, de provincie Noord-Brabant en samenwerkingsverbanden. Uit de gesprekken met regiogemeenten, samenwerkingspartners en de provincie komt een positief beeld naar voren: een fusie wordt als logisch en kansrijk gezien. De nieuwe gemeente krijgt meer strategische slagkracht en kan zich sterker positioneren in Brainport. Wel wijzen partners op het belang van blijvende zorg voor de relatie met de Kempengemeenten en van een zorgvuldig participatieproces met inwoners.

Bouwsteen 8 (Bijlage J): identificeren van essentiële thema's door raden. De gemeenteraden van Best en Oirschot hebben gezamenlijk uitgangspunten geformuleerd die richting geven aan de nieuwe gemeente. Daarbij staan vitale kernen en dorpen, een robuuste en transparante bestuurscultuur, hoogwaardige dienstverlening en een krachtig profiel op thema's als woningbouw, mobiliteit, duurzaamheid en sociaal domein centraal. Deze uitgangspunten vormen het politiek-bestuurlijk fundament voor de herindeling.

Bouwsteen 9 (Bijlage K): inzicht in kansen en zorgen van de samenleving. Uit enquêtes, bijeenkomsten en gesprekken komt een breed palet aan perspectieven. Positief worden genoemd: bundeling van kennis en middelen, een sterkere positie in de regio en een efficiëntere organisatie. Zorgen betreffen vooral behoud van lokale identiteit, nabijheid van bestuur en mogelijke bureaucratisering. Deze signalen onderstrepen het belang van duidelijke communicatie, zorgvuldige fasering en participatie in het verdere proces.

Op basis van de overall- analyse (Bijlage L), met de bouwstenen als onderlegger, hebben beide colleges van B&W en gemeenteraden in zeer ruime meerderheden geconcludeerd dat een herindeling van Best en Oirschot per 1 januari 2028 een passende, zelfbewuste en krachtige beweging is voor beide gemeenten en hun inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.

De gemeentebesturen concluderen daarnaast dat een herindeling een stap is die zorgt voor het opheffen van bestaande kwetsbaarheden in de ambtelijke capaciteit en kwaliteiten en de financiële posities. Daarmee beheerst een herindeling ook mogelijke toekomstige risico's ten aanzien van de kwaliteit, continuïteit en betaalbaarheid van dienstverlening.

Een herindeling herstelt duurzaam de balans tussen bestuurs- en realisatiekracht enerzijds en de kerntaken,

maatschappelijke opgaven en bestuurlijke ambities voor het gebied als geheel anderzijds.

Op basis van deze conclusies hebben beide gemeenteraden op 1 juli 2025 het principebesluit genomen om een volgende stap te zetten in het fusieproces Best-Oirschot: het (participatief) vormgeven van voorliggend herindelingsontwerp.

21

Best & Oirschot
in beeld

2 | Best & Oirschot in beeld

De nieuwe gemeente Best-Oirschot telt ruim 51.000 inwoners en is daarmee, na Eindhoven en Helmond, de derde grootste gemeente binnen de Brainportregio. Met een totale oppervlakte van 13.749 hectare ontstaat een gemeente die is gevormd uit Best en Oirschot. Beide gemeenten brengen hun eigen karakter, kwaliteiten en sterke identiteit mee, die elkaar in de nieuwe gemeente aanvullen en versterken.

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op deze karakteristieke eigenschappen en de samenhang daartussen. Ook is er aandacht voor de bestaande samenwerking tussen Best en Oirschot, die al op veel terreinen plaatsvindt – onder meer binnen de Brainportregio – en daarmee een stevige basis vormt voor de nieuwe gemeente.

2.1 Best nader in beeld

Voordat we dieper ingaan op de karakteristieken en thema's van de gemeente, staan we eerst stil bij de eerste indruk die Best oproept. Een indruk die meteen duidelijk maakt waar de kracht van deze gemeente ligt: in de combinatie van historie, natuur, leefbaarheid en regionale verbondenheid.

De gemeente Best...

- ...behoorde oorspronkelijk tot de gemeente Oirschot. In 1819 werd de gemeente per Koninklijk Besluit afgesplitst van Oirschot, en sinds 1821 is Best officieel een zelfstandige gemeente.
- ...telt 31.652 inwoners (per 1 januari 2025), verdeeld over 13.778 huishoudens.
- ...organiseert jaarlijks de mooiste en goedkoopste kermis van het land, met meer dan 100 attracties voor het hele gezin.
- ...speelt een strategische rol als toegangspoort tot de Brainportregio vanuit de Randstad, via de A2, de A58 en het spoor.
- ...staat van oudsher bekend om haar populieren en haar klompenindustrie, en heet daarom met carnaval 'Klompengat'.
- ...is een dorp, met veel voorzieningen en een combinatie van rust en

reuring. Best ligt dicht bij de stad én dicht bij de natuur.

- ...heeft een ruim aanbod aan recreatiemogelijkheden, waaronder recreatiepark Aquabest, museum Bevrijdende Vleugels, attractiepark DippieDoe, openluchtwembad De Dolfijn en het Joe Mann openluchttheater.
- ...heeft een totale oppervlakte van 3.465 hectare, waarvan 3.389 hectare land en 76 hectare water.

Leefbaarheid en gemeenschapszin

Best is een jonge gemeente met een lange geschiedenis. Oorspronkelijk was het een agrarische gemeenschap, waar het landschap met zijn populieren ook de basis vormde voor de klompenindustrie. Later groeide Best uit tot een centrum van maakindustrie en logistiek, en ontwikkelde het zich als groeigemeente en de hightechindustrie.

Best is een aantrekkelijke plek voor jong en oud. De gemeente kent een rijk verenigingsleven en beschikt over veel sport, recreatieve en culturele voorzieningen. Er is sprake van een sterke sociale samenhang: inwoners voelen zich betrokken bij hun buurt en bij elkaar. Deze gemeenschapszin vormt de sociale basis van de gemeente en draagt bij aan een veilige, leefbare en actieve woonomgeving.

Binnen het sociaal domein bouwt Best voort op die sterke sociale basis. De gemeente kent een groot aantal vrijwilligers en mantelzorgers die zich dagelijks inzetten voor anderen. Het unieke Bestwijzer-concept vormt hierbij een belangrijk aanspreekpunt: een laagdrempelige toegang tot zorg, ondersteuning en advies voor inwoners die vragen hebben over gezondheid, werk, inkomen of welzijn. Vanuit dit netwerk wordt samengewerkt met maatschappelijke organisaties, zorgaanbieders en vrijwilligers om inwoners snel en passend te helpen.

De inzet van de gemeente is gericht op preventie: het versterken van zelfredzaamheid, het ondersteunen van kwetsbare inwoners en het bevorderen van samenredzaamheid in buurten en wijken.

Strategische ligging en economische kracht

Een belangrijke kracht is de uitstekende bereikbaarheid van Best. De gemeente ligt centraal in de Brainportregio, met directe verbindingen via de A2 en A58, een station op de lijn Eindhoven–’s-Hertogenbosch en in de nabijheid van Eindhoven Airport. Deze ligging maakt Best aantrekkelijk voor inwoners die groen en comfortabel willen wonen met stedelijke voorzieningen binnen handbereik, maar ook voor bedrijven die zich willen vestigen in de nabijheid van hightech- en logistieke knooppunten.

Mobiliteit en bereikbaarheid zijn dan ook belangrijke thema’s in Best. Het streven in Best is een modal shift: meer fietsgebruik en beter openbaar vervoer. Hoogwaardige snelfietsroutes verbinden Best met Eindhoven, en het stationsgebied ontwikkelt zich verder tot een multimodale hub. Er zijn plannen om ook fietsroutes te realiseren naar Tilburg en Den Bosch. Ook duurzame mobiliteit – van elektrisch vervoer en laadpalen tot deelconcepten – is belangrijk voor de gemeente.

Comfortabel en duurzaam wonen

Als woongemeente ontwikkelt Best zich verder met uitbreidingswijken zoals Aarlesche Erven en Steegsche Velden, maar ook door verduurzaming van bestaande wijken. De nadruk ligt op een gevarieerd woningaanbod: van gezinswoningen tot kleinere woningen voor starters, senioren en internationals.

De gemeente zet in op meer groen in de wijken, ruimte voor ontmoeting en beweging, en energiezuinige woningen. Ook nieuwe woonvormen en collectieve initiatieven krijgen ruimte, met aandacht voor sociale verbinding en samenredzaamheid.

Groen, cultuur en landschap

Best heeft een groene omgeving. De gemeente ligt op de rand van Het Groene Woud en beschikt over waardevolle natuurgebieden zoals de Nieuwe Heide, Aarlese Heide en De Scheeken. Deze gebieden bieden ruimte voor rust, recreatie en biodiversiteit, en spelen tegelijk een belangrijke rol in klimaatadaptatie en de beleving van het landschap.

Naast de natuur heeft Best ook een rijk cultuurhistorisch erfgoed, met het beschermde dorpsgezicht Batadorp als icoon van de wederopbouwperiode en historische linten die Best karakter geven. Zo verbindt Best verleden en toekomst in haar ruimtelijke en culturele identiteit.

Vrije tijd en levendigheid

Best kent een levendige vrijetijdseconomie. De jaarlijkse kermis, de festivals op Aquabest en de sportieve en culturele evenementen trekken bezoekers uit de hele regio en daarbuiten. Tegelijkertijd ontwikkelt het dorpscentrum zich steeds meer tot een multifunctioneel hart: een plek om te winkelen, werken, ontmoeten en beleven.

Het centrum vervult een sleutelrol in de sociale dynamiek van de gemeente en draagt bij aan de aantrekkelijkheid voor jongere generaties.

Toekomst

De gemeente Best heeft de afgelopen jaren als speerpunt opgenomen zich verder te ontwikkelen tot een plek waar wonen betaalbaar en divers blijft, waar ruimte is voor innovatieve bedrijvigheid en waar de openbare ruimte uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en gezond leven. Met haar goede voorzieningen, gunstige ligging, sterke gemeenschapszin en actieve rol binnen de Brainportregio vormt Best een krachtige schakel in het gebied.

2.2 Oirschot nader in beeld

Voor we dieper ingaan op de karakteristieken en thema's van de gemeente, staan we eerst stil bij de eerste indruk die Oirschot oproept. Een indruk die meteen duidelijk maakt waar de kracht van deze gemeente ligt: in de combinatie leefbaarheid, cultuurhistorie, natuur, en regionale verbondenheid. Een gemeente waar de mens zich snel thuis voelt.

De gemeente Oirschot...

- ...telt 19.546 inwoners (per 1 januari 2025), verdeeld over 8.132 huishoudens.
- ...heeft een totale oppervlakte van 10.284 hectare, waarvan 10.179 hectare land en 105 hectare water.
- ...kent een rijke geschiedenis en beschikt over meer dan 350 Archeologische, Rijks- en Gemeentelijke Monumenten.
- ...telt maar liefst 11 natuurgebieden, waaronder Oirschotse Heide, De Beerze en landgoed Baest.
- ...wordt gekenmerkt door de combinatie van cultuurhistorie, een groene omgeving en verbinding met de top- technologische regio.

- ...heeft een pittoresk centrum met authentieke straatjes, sfeervolle winkels en gezellige terrassen.
- ...is uitgeroepen tot Beste Erfgoedgemeente 2025.
- ...heeft een strategische positie aan de A58 en vormt daarmee één van de toegangspoorten tot de Brainport.

Monumentaal, ondernemend en groen

De gemeente Oirschot bestaat uit vijf dorpskernen: Oirschot, Spoordonk, Middelbeers, Westelbeers en Oostelbeers. De drie laatste dorpen, samen bekend als de Beerzen, danken hun naam aan de riviertjes de Grote en de Kleine Beerze. Ze kenmerken zich door hun landelijke ligging, agrarische landschappen en hechte gemeenschappen.

De dorpskern Spoordonk, eveneens ontstaan langs de Beerze, is bekend om de monumentale Spoordonkse Watermolen en de vele langgevelboerderijen die typerend zijn voor dit agrarisch buitengebied.

Het historische hart van de gemeente ligt in Oirschot zelf. Hier vind je de monumentale Markt, omzoomd door kastanjabomen, en talloze kerken en monumentale panden die de rijke religieuze en bestuurlijke geschiedenis weerspiegelen. Samen met buurtschap Straten, waar de pittoreske Antoniuskapel ligt, vormt dit een van de twee beschermde dorpsgezichten binnen de gemeente.

Sterke identiteit en samenhang

Oirschot wordt gekenmerkt door een sterke identiteit, geworteld in gemeenschapszin, traditie en betrokkenheid. De vijf dorpskernen hebben elk hun eigen karakter en vormen samen een hechte gemeenschap waarin lokale verenigingen een belangrijk rol spelen. De dorpen bieden ruimte aan jong en oud, met een actief verenigingsleven, een rijk religieus erfgoed en een breed scala aan culturele en maatschappelijke initiatieven.

De gemeenschapszin is een drijvende kracht achter de lokale samenleving. Meedoen met de mensen om je heen. Het vormt een belangrijke basis voor de sociale samenhang, de leefbaarheid en het welzijn van de inwoners.

Wonen, leefbaarheid en zorg

Oirschot is een aantrekkelijke woongemeente in een landelijke omgeving. Inwoners waarderen het dorpse karakter, de rust, het groen en de goede voorzieningen. Een gemeente om vitaal te wonen, te werken en te recreëren. De gemeente zet met de regio in op woningbouw, op een groei met aandacht voor de lokale behoefte en op het behoud van leefbaarheid in alle kernen.

Binnen het sociaal domein staat de versterking van zelfredzaamheid en samenredzaamheid centraal. Inwoners worden gestimuleerd hun eigen kracht te benutten en voor elkaar te zorgen, terwijl de gemeente maatwerk biedt aan wie ondersteuning nodig heeft. Door te investeren in preventie, gezonde leefomgevingen en lichte ondersteuning dichtbij huis, blijft de samenleving inclusief en veerkrachtig.

Erfgoed, cultuur en toerisme

Oirschot kent een rijke geschiedenis en een uitzonderlijk cultureel erfgoed, met meer dan 300 rijks-, gemeentelijke en religieuze monumenten. De gemeente koestert haar religieuze en historische gebouwen, zoals de Sint- Petruskerk en de Mariakerk en geeft erfgoed ook een eigentijdse betekenis door herbestemming, toerisme en culturele evenementen.

Het centrum van Oirschot combineert monumentale charme met levendigheid. Sfeervolle straatjes, lokale winkels en gezellige terrassen trekken bezoekers uit de hele regio. Daarmee is het centrum niet alleen het sfeervolle, cultuurhistorische, maar ook het sociale hart van de gemeente.

Groen en landschap

De natuur speelt een grote rol in de identiteit van Oirschot. De gemeente telt veel natuurgebieden, waaronder de Oirschotse Heide, De Beerze en Landgoed Baest. Het landschap biedt een afwisseling van bossen, beekdalen, landbouwgronden en historische dorpsgezichten, en vormt een belangrijk decor voor recreatie en biodiversiteit. Binnen de ruimtelijke visie wordt ingezet op klimaatadaptatie, vergroening en versterken van de landschappelijke verbindingen.

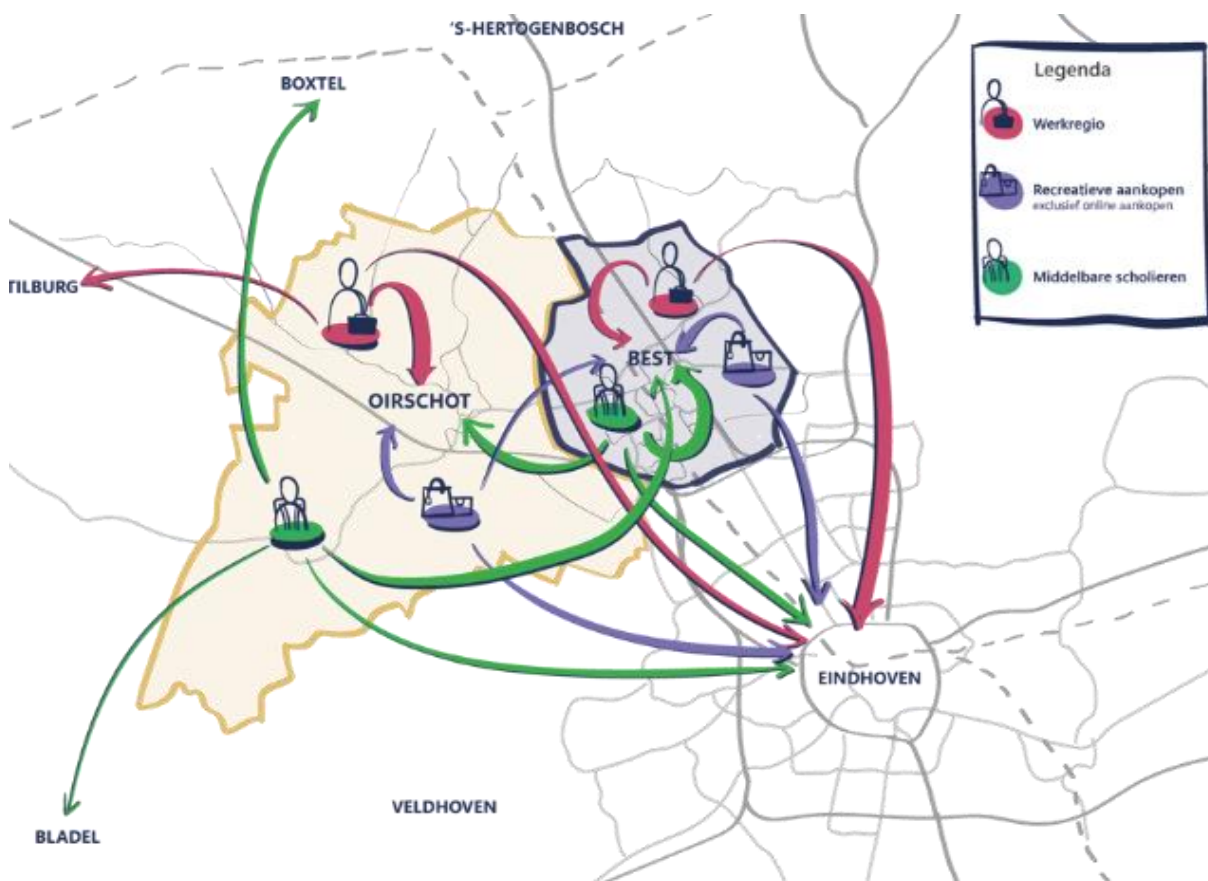
Toekomstbeeld

De gemeente Oirschot heeft zich ontwikkeld als een gemeente die traditie en toekomst verbindt: monumentaal, ondernemend en groen. Een plek waar de mens zich thuis voelt, waar erfgoed gekoesterd wordt, gemeenschappen sterk blijven en nieuwe kansen voor wonen, zorg en ondernemerschap worden benut. Door te investeren in leefbaarheid, duurzaamheid en samenwerking blijft Oirschot krachtig en aantrekkelijk in het hart van de Brainportregio.

Best en Oirschot zijn al verbonden

Best en Oirschot hebben al sterke onderlinge verbindingen op het gebied van werkgelegenheid, onderwijs en winkelgedrag. Ook participeren beide gemeenten in veel dezelfde samenwerkingsverbanden. Dit bleek uit het verkenning- en participatieonderzoek dat in de eerste helft van 2025 werd uitgevoerd. Onderstaande afbeelding komt uit dat onderzoek.

2.3 Cijfers over verbinding

Figuur 1. Weergave van de beweegpatronen van de inwoners van gemeente Best en Oirschot. Het weergeeft een indicatie van de verplaatsingen van inwoners. De lijndiktes zijn een weergave van de percentages: hoe dikker een pijl, hoe hoger het percentage.

Werkregio's

Van de 16.400 werkende inwoners van Best werkt 92% binnen de provincie Noord-Brabant. 30% van de inwoners werkt in Eindhoven, 27% in Best en 4% in Oirschot.

Van de 9.900 werkende inwoners van Oirschot werkt 95% binnen de provincie Noord-Brabant. 30% van de inwoners werkt in Oirschot, 17% in Eindhoven en 5% in Best.

De woon- en werkregio's van de inwoners van Best en Oirschot vertonen dus veel

overeenkomsten. In beide gemeenten werkt het overgrote deel van de inwoners in Noord-Brabant, wat wijst op een regionale arbeidsoriëntatie. Daarnaast zijn de belangrijkste werkbestemmingen voor beide gemeenten de eigen gemeente en de gemeente Eindhoven.

Recreatieve aankopen

Recreatieve aankopen doen de inwoners van beide gemeenten voornamelijk in hun eigen gemeente, in Eindhoven en online. Zo kopen de inwoners van Best voor 16% in Eindhoven, 39% in Best zelf, en 32% online. De inwoners van Oirschot kopen voor 14% in Eindhoven, 26% in Oirschot en 36% online. Ook de winkels van Best zijn populair onder de inwoners van Oirschot: 8% van hun recreatieve aankopen doen Oirschottenaren in Best.

Middelbare scholieren

Best en Oirschot hebben ieder één middelbare school: het Heerbeeck College in Best en het Kempenhorst College in Oirschot. Er zijn duidelijke overeenkomsten tussen de middelbare scholieren van Best en Oirschot. Zo gaat in beide gemeenten het grootste deel van de scholieren naar het Heerbeeck College in Best (64% van de Bestse middelbare scholieren, en 38% van de Oirschotse middelbare scholieren). Op de tweede plaats staat voor beide gemeenten het Kempenhorst College in Oirschot. Deze middelbare school verwelkomt 19% van de middelbare scholieren uit Best, en 30% van de middelbare scholieren uit Oirschot. Ook Eindhoven is populair: 15% van de scholieren uit Best en 10% van de scholieren uit Oirschot gaat naar een middelbare school in Eindhoven.

Samenwerkingsverbanden

Ook op het gebied van samenwerkingsverbanden zijn Best en Oirschot al intensief met elkaar verbonden. In termen van 'veranderimpact' als gevolg van de herindeling is dat een gunstige

omstandigheid. Sterker nog: in die congruente samenwerkingsverbanden kan gemeente Best-Oirschot een stevige positie innemen, als derde gemeente (in inwonersaantal) van de regio Zuidoost-Brabant. Dit kan tot uiting komen in het participeren in dagelijks besturen en het leveren van een actieve bijdrage in de ambtelijke voorbereidingen op bestuurlijke overleggen.

Best en Oirschot nemen deel aan de volgende samenwerkingsverbanden:	
1.	GGD Brabant-Zuidoost
2.	Metropoolregio Eindhoven
3.	Omgevingsdienst Brabant-Zuidoost
4.	Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost
5.	Stedelijk Gebied Eindhoven
6.	Werk Samen Doen
7.	Remondis Afvalinzameling
8.	Samen voor Jeugd
9.	Zorg- en Veiligheidshuis Brabant-Zuidoost
10.	Doelmatig Waterbeheer de Meierij
11.	Het Groene Woud
12.	Van Gogh Nationaal Park
13.	Natuurnetwerk Gemeenten
14.	LEV-Groep

Tabel 1. Samenwerkingsverbanden Best en Oirschot

2.4 De Brainportregio

Best en Oirschot liggen beiden in de Brainportregio. Deze toptechnologie-regio en economische motor van Nederland wordt gevormd door 21 gemeenten, het bedrijfsleven, kennisinstellingen en de circa 800.000 inwoners in het gebied.

Aan de hand van een gezamenlijke agenda werken bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden intensief samen aan het versterken van de regio. Het behouden van een goede balans tussen technologie, talent en woon- en leefklimaat is hierbij het uitgangspunt.

De Brainportregio is bezig met een forse schaal- en kwaliteitssprong. De woningbouwopgave voor het gebied is zeer fors en daarmee neemt het inwoneraantal verhoudingsgewijs sterk toe. Om de Brainportregio een fijne plek te laten zijn en blijven om te wonen, werken en leven wordt stevig geïnvesteerd in bijvoorbeeld de

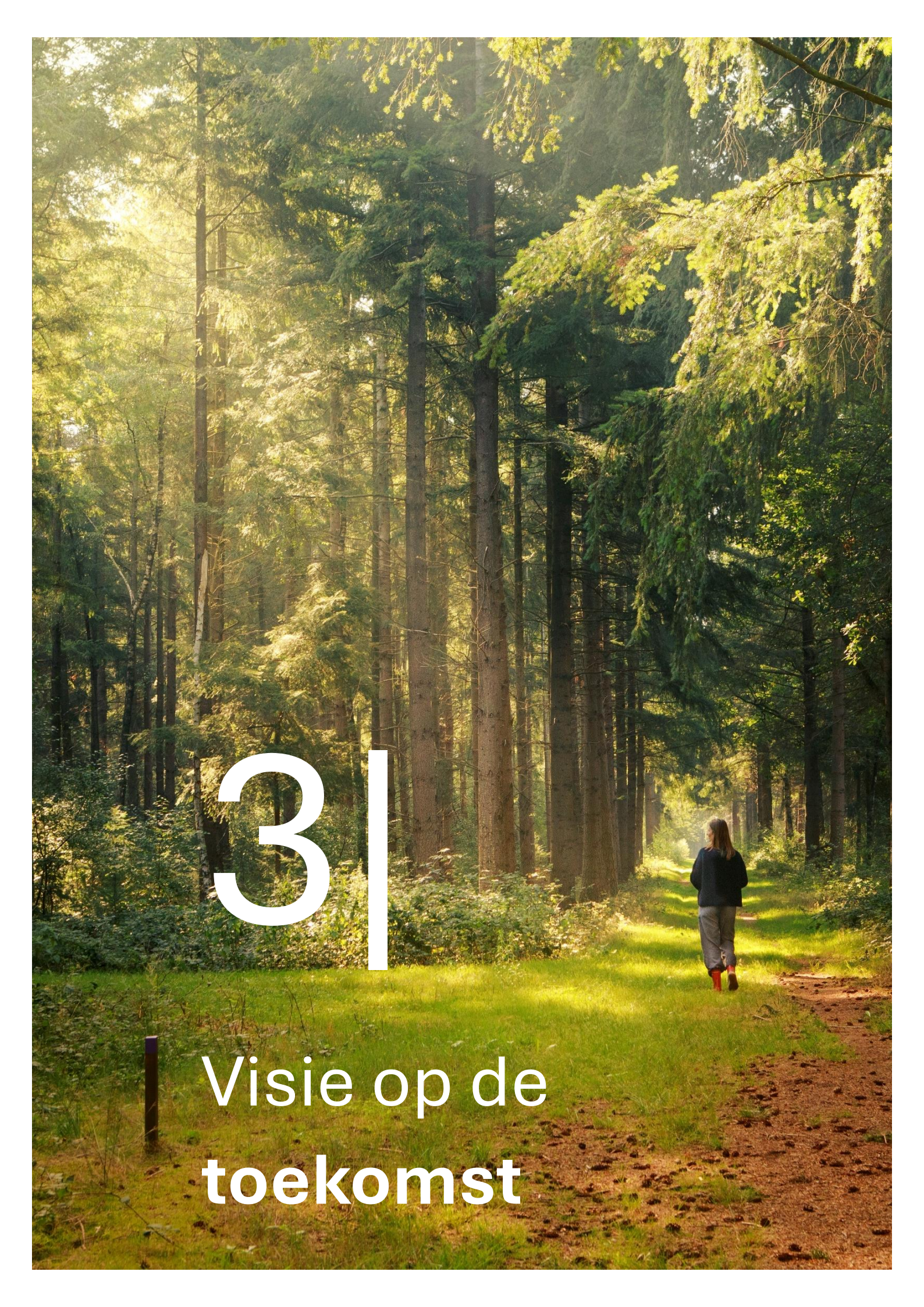
bereikbaarheid van het gebied, in nieuwe mobiliteitsoplossingen, in het voorzieningenniveau, zoals sport, kunst, cultuur, zorg en onderwijs én in de leefbaarheid van de stedelijke kernen, wijken en de dorpen en de natuur in het gebied.

Met ruim 50.000 inwoners ontstaat de derde grootste (naar inwoneraantal) gemeente in de Brainportregio. De ‘stem’ van deze nieuwe gemeente aan regionale overlegtafels, zoals die van het Stedelijk Gebied Eindhoven en de Metropoolregio Eindhoven wint daarmee aan kracht.

Mogelijk kunnen hierdoor andere bestuurlijke posities worden ingenomen in regionale verbanden. Deze toenemende invloed is van belang voor het benutten van kansen op impulsen voor de leefbaarheid in het gebied. Deze positie schept ook verantwoordelijkheden voor de regio om deze rol goed in te vullen en de goede bestuurlijke verhoudingen in de regio mede te bewaken. Deze regionale ontwikkelingen hebben ook een grote impact op de kernen, wijken en dorpen van de gemeenten Best en Oirschot. Voornoemde opgaven moeten namelijk ook een plek krijgen in dit gebied en vragen veel van de bestuurs- en realisatiekracht van beide gemeenten. Daarom is het hebben van invloed aan de regionale tafels waar het gaat over impactvolle keuzes op inhoud en financiën van groot belang voor de toekomst van het gebied Best-Oirschot en haar inwoners en ondernemers.

Best en Oirschot zijn strategisch gepositioneerd aan de A2 en A58 en vormen daarmee toegangspoorten tot de Brainportregio. Die positie wordt, met de

schaalsprong in de Brainportregio - waaronder de ontwikkeling van Brainport Industries Campus Noord aan de A58/N2 met 20.000 arbeidsplaatsen - steeds prominenter. Met het oog op de leefbaarheid is het daarom essentieel om tot een optimale inpassing van de verbreding van de A58 te komen, in het bijzonder ter hoogte van de kern van Oirschot.

A photograph of a person walking away from the camera on a dirt path through a dense forest. The path is covered in pine needles and leads into a thick stand of tall evergreen trees. Sunlight filters through the canopy, creating a dappled light effect on the ground and foliage. The person is wearing a dark jacket and light-colored pants. Large white text '3|' is overlaid on the left side of the image.

3|

Visie op de
toekomst

3 | Visie op de toekomst

Op 1 juli 2025 – bij het principebesluit tot herindeling – hebben de gemeenteraden van Best en Oirschot wensbeelden en uitgangspunten voor de nieuw te vormen gemeente vastgesteld. Deze beelden zijn geformuleerd rond negen (maatschappelijke) thema's.

In september 2025 zijn deze wensbeelden en uitgangspunten, als fundament onder het participatieproces met inwoners en maatschappelijke partners gehanteerd.

Op basis van deze inbreng zijn de wensbeelden en uitgangspunten aangevuld en aangescherpt tot de in dit hoofdstuk verwoorde visie op de nieuwe gemeente.

De visie vormt een stevig fundament onder een krachtige zelfbewuste gemeente, die meer is dan de som der delen. Een gemeente die oog heeft voor de identiteit van de gemeenschappen en het unieke en diverse karakter van het gebied. Een gemeente ook die haar plek in de Brainportregio inneemt. En zodoende proactief bijdraagt aan zowel de lokale als de regionale stevige opgaven, mede als gevolg van de groei van de regio.

Het is aan het eerste en de daaropvolgende gemeentebesturen van de nieuwe gemeente om – deze visie in ogenschouw nemende – nader inkleuring en uitvoering te geven aan navolgend streefbeeld.

3.1 Drie hoofduitgangspunten

De visie op de gemeente Best-Oirschot, zoals verwoord in de paragrafen 3.2 en verder van dit hoofdstuk, is samengebracht in de vorm van drie hoofduitgangspunten:

1. Het unieke karakter, de gemeenschapszin en het voorzieningenniveau in iedere kern, wijk en dorp blijven behouden en worden waar mogelijk versterkt voor optimale leefbaarheid van de inwoners.
2. De gemeente wordt beschouwd als één complementair geheel. De opgaven en ambities waarvoor we staan en gaan laten we 'landen' op passende plekken in onze gemeente. Met oog voor een evenwichtige verdeling van de lusten en lasten over het gehele gebied. Alle kernen, wijken en dorpen en alle doelgroepen hebben daarbij de aandacht van het gemeentebestuur.
3. Als derde grootste gemeente in Zuidoost-Brabant, naar rato van

inwoneraantal, wordt verantwoordelijkheid genomen in en voor het Stedelijk Gebied Eindhoven en de Brainportregio als geheel. Vanuit een krachtige gemeente wordt bijgedragen aan majeure regionale thema's en worden kansen benut voor het eigen gebied.

Het gemeentebestuur van Best-Oirschot staat daarbij voor een belangrijke uitdaging: deze drie hoofduitgangspunten voortdurend met elkaar in balans brengen en houden. Gezien de ontwikkeling van de regio en het gebied, zal er namelijk spanning optreden tussen deze drie hoofduitgangspunten.

De kunst is om te balanceren tussen het behouden en versterken van het karakter van het gebied en de leefbaarheid voor inwoners én het benutten van kansen voor duurzame versterking van het gebied, als gevolg van de groei van de regio.

Dat proces van afweging en keuzes maken voltrekt zich in de gemeente Best-Oirschot in nauwe verbinding met de inwoners, ondernemers, maatschappelijk partners en mede-overheden.

3.2 Onze kernen, wijken & dorpen

Binnen de gemeente Best-Oirschot worden de unieke karakteristieken van de kern en wijken van Best en van de kernen Oirschot, de Beerzen en Spoordonk en hun groenlandelijke karakter onderkend, behouden en waar mogelijk verder versterkt.

Het gemeentebestuur van Best-Oirschot is zich bewust van de diversiteit en de kracht van de complementariteit van het gebied.

De lokale identiteit en de gemeenschapszin is en blijft belangrijk binnen de verschillende kernen, wijken en dorpen. Waar mogelijk is ondersteuning beschikbaar, zodat initiatieven die bijdragen aan deze gemeenschapszin kunnen blijven bestaan.

Het voorzieningenniveau wordt als essentieel beschouwd voor de leefbaarheid en levendigheid in onze kernen, wijken en dorpen. Het voorzieningenniveau, zoals zorg, scholen, cultuur, evenementen, tradities, verenigingen, sport, winkels en bibliotheken, blijft dan ook in gemeente Best-Oirschot tenminste op niveau. Daarnaast is het belangrijk dat voorzieningen zoveel mogelijk dichtbij en goed bereikbaar zijn.

Het voorzieningenniveau in de kernen, wijken en dorpen ontwikkelt en groeit mee met de schaal- en kwaliteitssprong van de gemeente en de Brainportregio als geheel. Belangrijke voorzieningen - zoals lokale winkels en supermarkten - en de bereikbaarheid van het gebied, vragen daarbij blijvende aandacht.

Kansen op synergie binnen het gebied als geheel worden benut, zonder het karakter van de kernen, wijken en dorpen aan te tasten.

Binnen de schaal- en kwaliteitssprong van de Brainportregio wordt de vitaliteit van het gebied verder versterkt. Deze groei wordt gezien als kans, onder andere door de toevoeging van woningen voor alle doelgroepen en het verbeteren van de mobiliteit en de bereikbaarheid van kernen,

wijken en dorpen en het gebied als geheel. Dit teneinde de leefbaarheid te bevorderen.

3.3 Bestuur & democratie

De gemeente Best-Oirschot - gemeenteraad, college van B&W en ambtelijke organisatie - werkt samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners actief aan een krachtige gemeenschap.

Politici, bestuurders en ambtenaren zijn - ieder vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid, zichtbaar in de kernen, wijken en dorpen. Lokaal contact is belangrijk, omdat het bijdraagt aan betrokkenheid en participatie. Participatie van en communicatie naar en met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners staat hoog in het vaandel. Zij worden actief betrokken bij beleidsvoornemens en bij de uitvoering. Initiatieven vanuit de samenleving worden aangemoedigd.

Een stabiel gemeentebestuur geeft met slagkracht en in verbinding met de samenleving en met mede-overheden invulling aan haar kerntaken, maatschappelijke opgaven en bestuurlijke ambities. De taak van het gemeentebestuur in het behouden van vertrouwen, zowel lokaal als regionaal, wordt blijvend onderkend.

Het gemeentebestuur hecht waarde aan nabijheid van bestuur. Er wordt, juist door de nieuwe schaal van de gemeente, nog actiever ingezet op het versterken van de verbinding en de zichtbaarheid van ons gemeentebestuur voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Begrijpelijke communicatie speelt een belangrijke rol, onder meer via digitale platformen, huis-aan-huisbladen en andere lokale media.

Gemeente Best-Oirschot is met ruim 50.000 inwoners in inwoneraantal de derde gemeente in de Brainportregio. Politiek, bestuurlijk en ambtelijk wordt zelfbewust en krachtig invulling gegeven aan deze nieuwe

positie en de daarbij behorende verantwoordelijkheden.

De bestaande goede en evenwichtige bestuurlijke verhoudingen in de regio worden gekoesterd. In houding en gedrag zijn politici, bestuurders en ambtenaren van de gemeente Best-Oirschot een volwaardige en krachtige partner in de regio. We vervullen onze rol om kansen te benutten voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Daarbij hebben zij tegelijkertijd oog voor het belang van de regio als geheel.

3.4 Dienstverlening, bedrijfsvoering & financiën

Inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners hebben recht op goede dienstverlening vanuit gemeente Best-Oirschot. En dat tegen een acceptabel lastenniveau. Onder 'goed' wordt verstaan: betrouwbaar en voorspelbaar, juist en volledig en klantvriendelijk en toegankelijk.

De gemeente Best-Oirschot hecht veel waarde aan de fysieke én digitale toegankelijkheid van haar producten en diensten, voor alle doelgroepen. De gemeente is zich daarbij bewust van de noodzaak tot haar digitale weerbaarheid.

Belangrijk is dat de gemeente daar waar nodig en gewenst zichtbaar en nabij is voor haar inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners in de kernen, wijken en dorpen.

De gemeentelijke organisatie staat lokaal en regionaal bekend als aantrekkelijke en inclusieve werkgever voor jonge talenten, ervaren medewerkers én iedereen daartussen. Uitdagende opgaven en ambities, actief investeren in binden, boeien en ontwikkelen van onze medewerkers en een aansprekende werkomgeving dragen bij aan dit aantrekkelijke profiel.

De gemeente Best-Oirschot werkt vanuit een goed bereikbare, moderne werkomgeving: toegankelijk per openbaar vervoer, fiets en auto.

Er is sprake van een effectieve en efficiënte samenwerking tussen gemeenteraad, college van B&W en ambtelijke organisatie. Dit vanuit een solide financiële basis: een financieel gezonde meerjarenbegroting en een weerstandsvermogen dat past bij ons risicoprofiel.

Gemeente Best-Oirschot benut kansen in financiële zin ten gunste van investeringen in haar gebied en de regio als geheel. Dit doet zij door politiek, bestuurlijk en ambtelijk actief in te zetten op en haar bijdrage te leveren aan de verwerving van subsidies en fondsen vanuit Europa, Rijk, provincie en regio.

3.5 Wonen

De woningbouwopgave wordt door het gemeentebestuur nadrukkelijk gezien vanuit het gebied als één geheel. Er wordt gebouwd naar behoeften van en voor onze inwoners. Waarbij ingespeeld wordt op de autonome groei van de gemeente. En tevens een verantwoorde bijdrage wordt geleverd aan de regionale woningbouwopgave.

De woningbouwopgave wordt verdeeld over de kernen, wijken en dorpen. Met oog voor de bereikbaarheid, het voorzieningenniveau, de leefbaarheid en het behoud van het karakter van het betreffende gebied.

Bij de realisatie van nieuwe woningen wordt ingezet op duurzame en groene uitgangspunten. Waar mogelijk worden woningen bio-based gebouwd.

De groei van het aantal inwoners en dus ook woningen in de gemeente Best-Oirschot betekent dat waar mogelijk wordt verdicht. Dit onder andere door (middel)hoogbouw, met respect voor de leefomgeving.

We gaan ook uit van duurzame groei: indien het niet stedelijk in te passen is, mag uitgebreid worden naar agrarische gronden. Belangrijk daarbij is een goede balans tussen voorzieningen, klimaat en leefomgeving. Deze uitgangspunten worden verder uitgewerkt in een Omgevingsvisie voor de gemeente Best-Oirschot. De

samenleving wordt actief betrokken bij de vorming van nieuw woonbeleid.

Het op een duurzame manier divers bouwen voor verschillende doelgroepen - zoals senioren, alleenstaanden, jongeren, jonge gezinnen en inwoners met een specifieke zorgbehoefte - is het uitgangspunt. De inzet is om zoveel mogelijk rekening te houden met de woonbehoeften van één- en tweepersoonshuishoudens.

Wonen gaat echter niet alleen om stenen: het vormt de basis voor welzijn en een leefbare gemeenschap, waarin zelfredzaamheid en samenredzaamheid centraal staan.

Daarom zet gemeente Best-Oirschot in op buurten en wijken waar mensen zelfstandig kunnen wonen, elkaar ontmoeten en ondersteunen, zodat de woningbouwopgave niet alleen bijdraagt aan aantallen, maar ook aan sociale samenhang.

De gemeente Best-Oirschot blijft vasthouden aan de huidig vastgestelde verhoudingen voor sociale huur- en koopwoningen. Nieuw te bouwen woningen moeten betaalbaar zijn voor de betreffende doelgroepen, met oog voor de behoeften van (toekomstige) inwoners.

Ook wordt erop ingezet dat deze woningen weinig energie verbruiken. Particuliere initiatieven en innovatieve woonvormen worden daarbij gestimuleerd, met ruimte om te experimenteren en te leren.

3.6 Economie, mobiliteit & bereikbaarheid

De gemeente Best-Oirschot speelt een actieve regionale rol in het verbeteren van mobiliteit en bereikbaarheid van het gemeentelijk gebied en de regio als geheel. Kansen worden benut voor de ontwikkeling van het stationsgebied in Best en de omvang en positionering van mobiliteitshubs in de gemeente.

Binnen de gemeente is bereikbaarheid voor alle inwoners en ondernemers van groot

belang, op elk moment van de dag. Onze kernen, wijken en dorpen moeten goed toegankelijk en verbonden zijn en blijven.

We investeren daarvoor in goede doorstroming, voldoende parkeerplekken, betrouwbare vervoersverbindingen en duurzame mobiliteit. Er wordt bijzondere aandacht besteed aan (innovatieve) vervoersoplossingen van en naar de kernen – ook in de avonduren – veilige en goed verlichte (snel)fietspaden en wegen en inclusieve voorzieningen voor mensen met een beperking of verminderde mobiliteit.

Gemeente Best-Oirschot versterkt economische groei - passend bij de ontwikkelstrategie - door een goed vestigings- en ondernemersklimaat te creëren, voor bedrijven en ondernemers.

Het draagt bij aan een verdienmodel voor ondernemers, voldoende werkgelegenheid voor onze inwoners en biedt opleidingskansen aan jongeren en herintreders. Daarbij ligt de inzet op zorgvuldige en toegankelijke vergunningverlening en het faciliteren van ondernemers.

Een goed vestigings- en ondernemersklimaat vraagt om voldoende en kwalitatief goede bedrijventerreinen. Om een goede ontsluiting van deze bedrijventerreinen. En om de beschikbaarheid van stroom en slimme warmte- en energieoplossingen. Het benutten van innovaties kan daaraan bijdragen. De sterke regionale positie wordt gebruikt om kansen op deze terreinen te verzilveren en (toekomstige) ondernemers optimaal te faciliteren.

De gemeente Best-Oirschot stimuleert ondernemers om duurzaam, sociaal en maatschappelijk verantwoord te ondernemen. De gemeente geeft daarin het goede voorbeeld en neemt het voortouw. Samen wordt gewerkt aan een vitale economie in het gebied.

3.7 Toerisme & recreatie

De grote verscheidenheid binnen het gebied van de gemeente Best-Oirschot, wordt gekenmerkt door zowel stedelijk karakter als landelijk gebied, door een prachtige natuur en een rijke historie, met onder meer 300 monumenten en een veelheid aan materieel én immaterieel erfgoed. Het geheel zorgt voor een complementaire, krachtige en aantrekkelijke gemeente in Zuidoost-Brabant.

De gemeente Best-Oirschot benut dit onderscheidende en diverse profiel door verder te investeren in onze positie als aantrekkelijke toeristische en recreatieve trekpleister. Voor bezoekers van onze regio en als verblijfplaats voor de inwoners van ons gebied.

De gemeente zet in op het aantrekken van bezoekers en toeristen. De aanwezigheid van aantrekkelijke restaurants en cafés, de gastvrijheid en de goed onderhouden fiets- en wandelpaden ondersteunen daarbij. Deze kwaliteiten maken de gemeente tot een prettige plek om te verblijven en te recreëren.

De gemeente speelt in op de toename van bezoekers, mede als gevolg van de groei en activiteiten van de Brainportregio. Daarbij is het van belang dat de bereikbaarheid van het gebied via (innovatieve) vervoersoplossingen goed aansluit op de behoeften van bezoekers en dat kansen voor verblijf, horeca en recreatie optimaal worden benut.

Tegelijkertijd is het uitgangspunt dat de leefomgeving niet overbelast raakt en de leefbaarheid onder druk komt te staan. Duidelijke regelgeving en consequente handhaving van natuur- en kwaliteitsnormen zijn noodzakelijk om een gezonde balans en duurzame ontwikkeling te waarborgen.

De gemeente Best-Oirschot faciliteert nieuwe initiatieven van lokale ondernemers, die met kleinschalige evenementen bijdragen aan de levendigheid en verbinding binnen onze gemeenschap. Daarbij is het

van belang dat belanghebbenden tijdig worden betrokken bij plannen die gevolgen hebben voor toerisme en recreatie en dat de communicatie tussen gemeente en ondernemers goed wordt geborgd. Ook wordt ingezet op de actieve betrokkenheid van jongeren bij evenementen en programmering.

3.8 Natuur, klimaat & duurzaamheid

Het beschermen van de groene ruimte in ons gebied is essentieel voor het behouden en versterken van het karakter van onze kernen, wijken en dorpen en voor de leefbaarheid in onze gemeente. De gemeente bevordert onder meer biodiversiteit, schoon water en schone lucht en werkt aan meer groen in de kernen en aan ecologische verbindingen tussen de kernen en het buitengebied.

De gemeente Best-Oirschot zet zich in voor milieuvriendelijke initiatieven, duurzame ontwikkelingen en een circulaire samenleving. Zij stimuleert collectieve en particuliere ontwikkelingen voor verduurzaming en streeft naar een energie neutrale gemeente in 2040. Partners in het gebied spelen daarbij een belangrijke rol voor het samen realiseren van deze opgaven en voor kennisdeling.

De gemeente Best-Oirschot neemt verantwoordelijkheid in de regio en op lokale schaal om een bijdrage te leveren aan de grote en complexe opgaven, zo ook op thema's zoals natuur, milieu, klimaat, energie en duurzaamheid. De gemeente faciliteert natuurinclusieve vormen van landbouw.

3.9 Sociaal domein

We zetten in op een inclusieve samenleving met aandacht voor zorg, welzijn en sociale cohesie. We bieden voldoende ondersteuning aan kwetsbare mensen in onze samenleving, waarbij we de zorgvrager

zo lang mogelijk willen voorzien in zijn eigen regie en binnen het eigen netwerk. Zelfredzaamheid én samenredzaamheid staan daarbij centraal. Mantelzorgers en vrijwilligers zijn onmisbaar en worden waar mogelijk ondersteund. Het uitgangspunt blijft dat kwetsbare mensen gezien worden én voldoende aandacht krijgen. De gemeente faciliteert zorg aan alle mensen die het nodig hebben.

Preventie wordt ingezet passend bij de behoefte van inwoners en ondersteunend aan het werk van de professionals. Het speelt in op de toenemende zorgvraag en draagt bij aan de kwaliteit en beschikbaarheid van zorg.

De gemeente Best-Oirschot heeft veel aandacht voor de ontwikkeling en het welzijn van jongeren. Er is sprake van een nauwe verbinding met de scholen in de kernen, wijken en dorpen. Er is sprake van een ruim aanbod aan faciliteiten voor jongeren en mogelijke problemen en zorgvragen onder jeugdigen worden vroegtijdig gesignaleerd en opgepakt binnen het netwerk.

Met het oog op de dubbele vergrijzing is in de gemeente Best-Oirschot aandacht voor ouderen. We zetten gericht in op preventie, nabijheid van zorg én het versterken van de sociale cohesie. We stimuleren buurt- en wijkinitiatieven die ouderen ondersteunen en verbondenheid bevorderen. Zodat we samen de leefbaarheid hoog houden. Daarnaast is expliciet aandacht voor ouderen met dementie.

De samenwerking met partners in het sociaal domein wordt van groot belang geacht binnen de gemeente Best-Oirschot. Er bestaan onder andere toegankelijke loketfuncties en dienstverleningsconcepten. Communicatie en voorzieningen worden zo ingericht dat zij voor iedereen in onze gemeente toegankelijk zijn.

3.10 Sport, kunst & cultuur

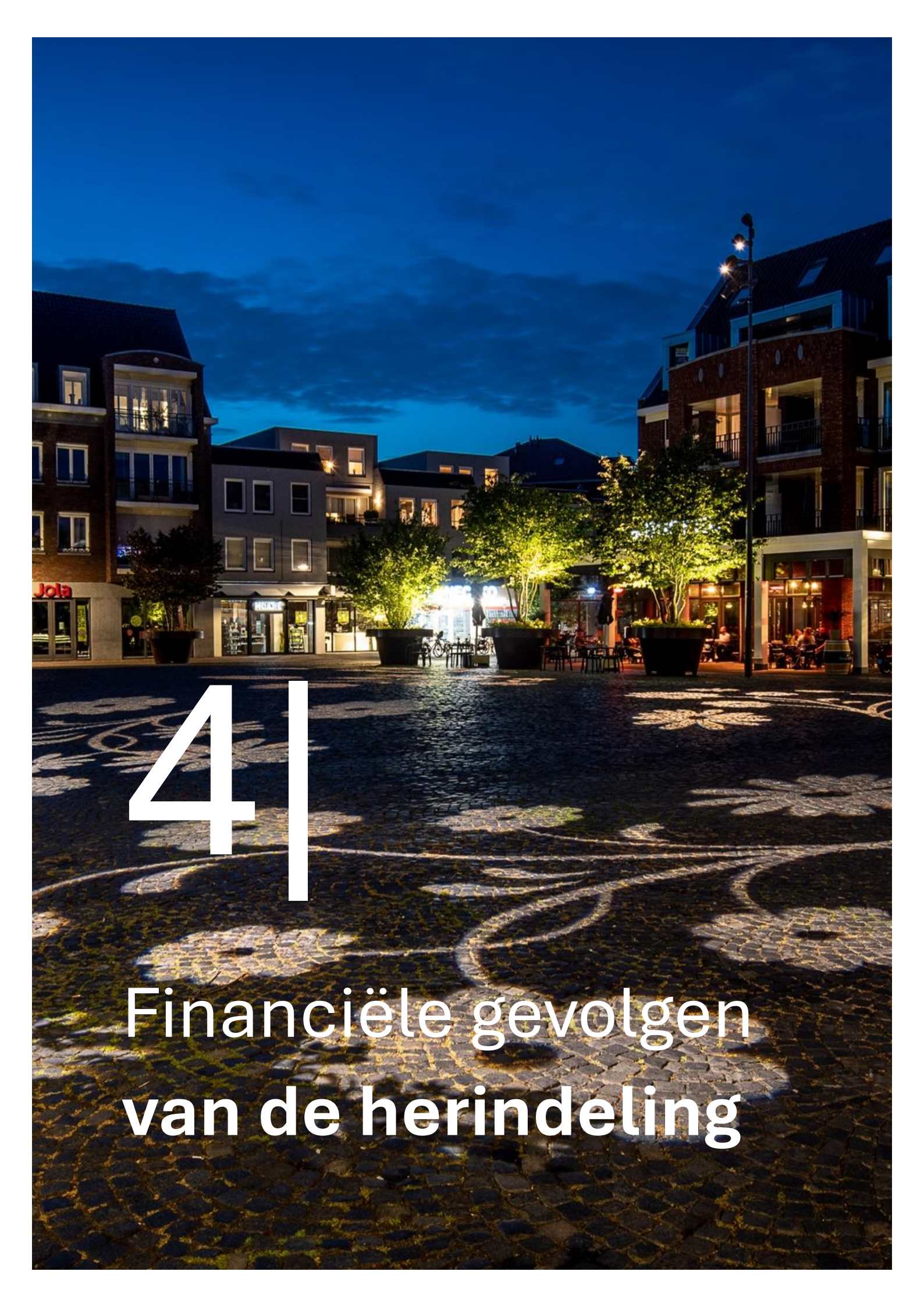
De gemeente Best-Oirschot zet in op het behouden en versterken van hoogwaardige voorzieningen op het gebied van sport, kunst en cultuur. Deze vormen een belangrijke basis voor een vitaal, sociaal en cultureel leven. Het draagt bij aan het welzijn van inwoners, zowel fysiek als mentaal.

Het uitgangspunt is om het beste te realiseren voor onze inwoners, met een sterke focus op kwaliteit en toegankelijkheid van deze voorzieningen.

In de gemeente wordt ingezet op het versterken en ondersteunen van het verenigingsleven, als basis voor een sterke gemeenschapszin en het bevorderen van vitaliteit en gezondheid van onze inwoners. De gemeente stimuleert sterke verenigingsstructuren en faciliteert vrijwilligers. We zetten in op een levendige, toegankelijke cultuur- en sportinfrastructuur.

De gemeente speelt in op de groei en internationalisering van de regio, waarbij sport, kunst en cultuur elkaar versterken. Dit vraagt om bundeling van krachten. Op deze manier blijven de kernen leefbaar, sportief en cultureel aantrekkelijk. Terwijl samenwerking en kennisdeling nieuwe projecten en evenementen mogelijk maken.

De gemeente erkent de waarde van kunst als onderdeel van een levendige samenleving. Kunst draagt bij aan de identiteit en herkenbaarheid van wijken, kernen en dorpen, versterkt de gemeenschapszin en nodigt uit tot ontmoeting en expressie. De gemeente zet in op het zichtbaar maken van kunst in de publieke ruimte en stimuleert initiatieven die bijdragen aan een inspirerende en inclusieve leefomgeving.

A nighttime photograph of a cobblestone square. In the background, there are several multi-story buildings with lit windows and balconies. A few trees are illuminated with warm lights. The foreground is a dark cobblestone square with some lighter patches. A large white number '4' is overlaid on the left side of the image.

4

Financiële gevolgen
van de herindeling

4 | Financiële gevolgen van de herindeling

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste financiële resultaten en conclusies van de herindelingsscan gepresenteerd. Zie bijlage B voor de herindelingsscan.

De herindelingsscan is uitgevoerd in opdracht van de Provincie Noord-Brabant. Het doel van de scan is om inzicht te bieden in de financiële positie van de nieuwe gemeente en de belangrijkste financiële effecten van de herindeling te duiden. Daarmee zijn de resultaten van de in het voorjaar uitgevoerde financiële analyse en risicouding (Bouwsteen 3, Bijlage E) verrijkt en geactualiseerd.

De scan biedt geen oplossingen voor eventuele knelpunten, maar brengt deze wel in beeld. De betrokken gemeenten kunnen op basis hiervan gericht vervolgacties ondernemen om tot oplossingen te komen.

4.1 Belangrijkste financiële effecten van herindeling

Effect op de algemene uitkering

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkszaken (BZK) heeft ten behoeve van deze herindelingsscan de algemene uitkering van de nieuwe gemeente berekend met peildatum 2025.

De algemene uitkering van de nieuwe gemeente zal circa 0,81% (€ 718.000) lager zijn dan de optelling van de algemene uitkeringen van de twee gemeenten. Deze daling komt, naast een aantal kleine voordelen, vooral door het wegvallen van een vast bedrag van de algemene uitkering. Het vaste bedrag wordt aan iedere gemeente uitgekeerd, onafhankelijk van de grootte van de gemeente. De nieuwe gemeente ontvangt één vast bedrag. Deze daling kan opgevangen worden door een verlaging van o.a. de bestuurskosten (raad, college, griffie, gemeentesecretarissen, etc.), omdat deze na herindeling maar voor één gemeente gemaakt hoeven te worden. Ten opzichte van de optelsom van de algemene uitkering van beide gemeenten is er vooral bij de maatstaven regionale centrumfunctie en huishoudens met laag inkomen met drempel

een voordelig effect door de herindeling.

Tijdelijke verdeelmaatstaf herindeling

De tijdelijke verdeelmaatstaf herindeling uit het gemeentefonds voorziet in een tegemoetkoming voor de frictiekosten. De verdeelmaatstaf is een vast bedrag dat wordt uitgekeerd onafhankelijk van de daadwerkelijke omvang van de frictiekosten. De tijdelijke verdeelmaatstaf herindeling wordt uitgekeerd over een periode van vijf jaar. Eén deel in het jaar voorafgaand aan de herindeling. Dit deel wordt evenredig aan de betrokken gemeenten uitgekeerd. Het restantbedrag wordt in de vier jaar daaropvolgend aan de nieuwe gemeente uitgekeerd. Het bedrag van deze tijdelijke verdeelmaatstaf herindeling wordt vooral bepaald door het aantal gemeenten dat wordt heringedeeld en het aantal inwoners dat daarbij betrokken is. Het bedrag is afhankelijk van de uitkeringsfactor van de algemene uitkering van het jaar voorafgaand aan de herindeling. In 2027 is het exacte bedrag bekend. Om een indicatie te geven is door BZK een berekening gemaakt op basis van de uitkeringsfactor van 2025. Het totaal

uit te keren bedrag zou dan € 5,8 miljoen zijn.

Woonlasten

De raad van de nieuwe gemeente beslist over de OZB-tarieven. Hiervoor zijn in de Wet arhi voorschriften opgenomen. De tarieven voor de overige belastingen en retributies, zoals afvalstoffenheffing en de rioolheffing, blijven voor de nieuwe gemeente van kracht tot twee jaar na de datum van herindeling, tenzij nieuwe tarieven worden vastgesteld. De OZB-tarieven moet de raad binnen drie maanden na herindeling met terugwerkende kracht vaststellen.

Voor de OZB-woningen is het harmonisatie-effect van de herindeling in beeld gebracht. Hierbij is op basis van de gegevens 2025 een gelijkblijvende opbrengst ten opzichte van de huidige opbrengstramingen van beide gemeenten als uitgangspunt genomen.

Voor beide gemeenten is de OZB aanslag 2025 berekend aan de hand van de tarieven en gemiddelde WOZ waarde in de betreffende gemeente. Daaruit komt naar voren, dat bij de woningen en de niet-woningen de tarieven in Best stijgen (ten opzichte van de in 2025 geldende tarieven OZB) en in Oirschot dalen.

Naast het harmoniseren van de tarieven met als uitgangspunt een gelijkblijvende opbrengstraming zijn ook scenario's in beeld gebracht bij het hanteren van het laagste tarief van beide gemeenten en van het hoogste tarief. Zowel bij de OZB woningen als de OZB niet woningen.

Het scenario "laagste tarief" leidt wel tot een taakstelling of vergroting van de financiële opgave. Het scenario "hoogste tarief" leidt tot extra budgetruimte of een verlaging van de financiële opgave.

Aandachtspunt is dat de gemeente Best voornemens is om de OZB opbrengsten de komende vier jaar met in totaal ruim 24% extra (naast de indexering voor inflatie) te verhogen (in 2026: 8%, in 2027: 8%, in 2028 4% en in 2029 4%). Deze hogere opbrengsten zijn ook al als baat geraamd in

de conceptbegroting 2026-2029. Indien gekozen wordt voor een scenario met als gevolg dat de door Best geraamde opbrengsten niet worden gerealiseerd dan zal het begrotingssaldo van Best en daardoor vanaf 2028 van de nieuwe gemeente nadeliger worden. Daar zal dan alternatieve dekking voor moeten worden aangewezen.

Op dit moment (2025) hanteert Oirschot hogere tarieven dan de gemeente Best. Door de voorgenomen en al in de conceptbegroting 2026-2029 geraamde extra verhoging van de OZB tarieven door de gemeente Best zal het verschil in OZB-tarieven tussen Oirschot en Best de komende jaren nagenoeg verdwijnen. Zowel bij de woningen als de niet-woningen. De berekeningen moeten dan ook vooral als een momentopname naar de situatie in 2025 worden gezien. Voor de OZB woningen is ook een prognose gemaakt naar de situatie 2027.

De nieuwe gemeente is zelf verantwoordelijk voor het belastingniveau. Voor een weloverwogen besluit over de hoogte van de benodigde opbrengst dient het beleid van de twee gemeenten te worden onderzocht en vertaald naar de nieuwe gemeente om een beeld te krijgen van de totale lasten. De raad van de nieuwe gemeente kan op basis hiervan de beleidskeuzes maken en de nieuwe tarieven vaststellen.

4.2 Beeld van de financiële positie van de twee afzonderlijke gemeenten

Begroting en meerjarenramingen

De begrotingen 2025 van de gemeente Best en de gemeente Oirschot voldoen aan het wettelijk criterium. Dit houdt in dat het begrotingsjaar 2025 naar het oordeel van GS structureel en reëel in evenwicht is. In deze scan zijn ook de conceptbegrotingen 2026-2029 verwerkt, hoewel deze nog niet zijn

vastgesteld door de raden en nog niet zijn beoordeeld de Provincie Noord- Brabant. In de conceptbegroting 2026-2029 van de gemeente Best sluiten de jaren 2026 en 2027 met een positief saldo. Vanaf 2028 is sprake van tekorten. In de conceptbegroting 2026-2029 van de gemeente Oirschot sluit het begrotingsjaar 2026 met een nadelig saldo. Vanaf 2027 is sprake van positieve saldi.

Deze cijfers zijn overigens nog niet beoordeeld door de toezichhouder en is puur uitgegaan van de cijfers die de gemeenten hebben gepresenteerd. Naast stijgende kosten binnen het sociaal domein, is er vooral bij Best sprake van structureel hogere lasten door nieuwe budgetaanvragen voor investeringen en exploitatiebudgetten.

De gemeente Best heeft in de conceptbegroting 2026-2029 onder meer investeringen geraamd die in de begroting 2025-2028 nog niet voorzien waren van een budget. Dit geeft wel een duidelijk beeld van de ambities van de gemeente maar geeft nog geen volledig inzicht in hoe de gemeente deze ambities gaat bekostigen binnen en structureel sluitende begroting

Vanaf 2028 is sprake van een structureel tekort van € 2,5 miljoen, wat neerkomt op 2,1 % van de totale lasten. Ondanks dat de gemeente Best in de conceptbegroting 2026-2029, net als in de begroting 2025-2028, het voornemen om de OZB opbrengsten de komende vier jaar met in totaal ruim 24% extra (naast de indexering voor inflatie) te verhogen al financieel heeft verwerkt.

De gemeente Oirschot heeft geen extra verhoging van de OZB opbrengst (naast de indexering voor inflatie) geraamd in de conceptbegroting 2026-2029.

Jaarrekening 2024

De gemeente Best heeft het jaar 2024 afgesloten met een positief saldo van € 10 miljoen. De gemeente Oirschot sloot het boekjaar af met een nadelig saldo van € 27.000.

De jaarrekeningresultaten zijn echter niet zonder meer onderling te vergelijken. De cijfers worden beïnvloed door incidentele factoren en de wijze waarop beide gemeenten incidentele zaken als budgetoverhevelingen en mutaties grondexploitatie in de jaarcijfers verwerken.

Zo is bij de gemeente Oirschot het voordelige effect (€ 1,5 miljoen) van de niet bestede budgetten 2024 die worden overgeheveld naar 2025 niet zichtbaar in het rekeningsaldo. Een bedrag met dezelfde omvang is in 2024 toegevoegd aan de bestemmingsreserve nog uit te voeren werkzaamheden. Bij de gemeente Best is het voordeel van niet bestede budgetten die in aanmerking komen voor overheveling (€ 7,3 miljoen) wel onderdeel van het jaarresultaat 2024.

De gemeenten dienen zelf de analyses van de rekeningresultaten te maken om de structurele effecten scherp in beeld te krijgen.

Sociaal domein

De gemeenten Best en Oirschot besteden beide een groot deel van hun begroting aan het sociaal domein en ervaren een toenemende vraag naar jeugdhulp en Wmo. Zij werken intensief samen in regionaal verband.

De verschillen liggen met name in de inrichting van de organisatie en de financiële positie. Oirschot heeft de jeugdhulpadministratie belegd bij de Kempengemeenten, terwijl Best dit zelf uitvoert. Ook de gevolgen van de Hervormingsagenda Jeugd verschillen: voor Best zijn de extra middelen budgettair neutraal, terwijl Oirschot hierdoor een voordeel in de begroting krijgt. Best ziet de kosten voor jeugdzorg en Wmo in de conceptbegroting 2026-2029 (en ook al in de kadernota 2026) sterk oplopen en heeft de budgetten daarvoor structureel met € 2,3 miljoen verhoogd. Oirschot verwacht in geringer mate tekorten op jeugdzorg. In beide gemeenten zal sprake zijn van

stijgende Wmo-uitgaven door dubbele vergrijzing.

Investerings

Er is een verschil waar te nemen in het voorgenomen investeringsvolume van beide gemeenten vanaf 2026. Best heeft in de conceptbegroting 2026-2029 het investeringsplan geactualiseerd. Ten opzichte van de begroting 2025-2028 is het investeringsvolume in de jaren 2026-2029 met € 34 miljoen toegenomen tot € 114 miljoen. Dit leidt tot extra structurele kapitaallasten, die grotendeels nog niet zijn voorzien van structurele dekking. Dit geldt vooral voor investeringen waarvan de realisatie de komende periode wordt gestart maar de kapitaallasten vanaf 2030 of 2031, dus na het tijdvak van de begroting 2026-2029, gaan lopen. Ook kapitaallasten die vanaf 2028 gaan lopen zijn niet (volledig) gedekt, gelet op de geraamde structurele begrotingstekorten vanaf 2028.

Met de restant investeringsbudgetten 2024 en de geraamde investeringsbudgetten 2025 erbij komt het totaal aan investeringsbudgetten op € 130 miljoen. Voor Oirschot is dit € 76 miljoen.

Bij de behandeling van de kadernota 2026 is overigens besloten dat diverse investeringen die in het overzicht “nieuwe budgetaanvragen 2026-2029” zijn opgenomen, pas tot uitvoering kunnen komen als de raad daar een specifiek besluit over heeft genomen. Met ingang van 2 december 2025 kan dit alleen na afstemming met Oirschot en na goedkeuring van de provincie.

Over de investering MFA Wilhelminadorp (geraamd investeringsbedrag € 18 miljoen) is de raad van Best voornemens in december 2025 een besluit te nemen. Aandachtspunt bij dit project is de wijze waarop de structurele lasten vanaf 2028 worden gedekt. De afschrijvingslasten zijn ongeveer € 780.000. De rentelasten bij een rente van 3,5% ongeveer € 630.000.

De gemeente Oirschot heeft het investeringsplan in de conceptbegroting 2026-2029 geactualiseerd. Oirschot raamt in de conceptbegroting 2026-2029 ten opzichte van de gemeente Best een relatief laag bedrag aan nieuwe budgetaanvragen. Daar staat tegenover dat er in 2024 en 2025, ten opzichte van de investeringsaanvragen vanaf 2026, relatief hoge investeringsbedragen zijn geraamd.

Omgerekend naar een bedrag per inwoners ligt het totaalinvesteringsvolume van beide gemeenten in de periode 2025-2029 (inclusief de restantinvesteringsbudgetten 2024 en 2025) niet ver uit elkaar. Te weten rond de € 4.000 per inwoner.

De gemeente Oirschot bereidt besluitvorming van investeringen voor, waarvan de kapitaallasten pas na 2029 gaan lopen. Bijvoorbeeld Kanaalpassage A58 € 5 miljoen) en aanleg 2e fase Randweg (€ 16 miljoen). Ook deze investeringsbudgetten zijn nog niet geraamd.

Voor beide gemeenten geldt, dat er beoogde investeringen zijn waar nog geen bedrag aan is gekoppeld en de lasten om die reden ook niet in de begroting zijn opgenomen.

Als deze plannen doorgang vinden zal er ook structurele dekking voor de daaruit voortvloeiende structurele (kapitaal)lasten moeten worden aangewezen. Best en Oirschot zetten beiden bestemmingsreserves in als financiële dekking van een deel van de afschrijvingslasten. Best (onttrekking in jaarrekening 2024 € 1.383.000) doet dat in hogere mate dan Oirschot (jaarrekening 2024 € 131.000). In de conceptbegroting 2026-2029 is dit € 1.650.000 respectievelijk € 222.000.

Weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De uitgangspositie voor de nieuwe gemeente met betrekking tot de weerstandscapaciteit, weerstandsratio en de financiële kengetallen (vooral schuldquote, solvabiliteit en

grondexploitatie) is ten opzichte van het gemiddelde van gemeenten in de inwonerklassse 45.000-60.000 inwoners gunstig.

De weerstandscapaciteit per inwoner is in de nieuwe gemeente hoger dan het gemiddelde per inwoner in de inwonerklassse 45.000-60.000 inwoners in 2023.

De risico's zijn systematisch in beeld gebracht en gekwantificeerd. Voor de inventarisatie van risico's zijn geen richtlijnen. De gemeenten hebben hiervoor een eigen methodiek. De weerstandscapaciteit wordt in beide gemeenten afgezet tegen de risico's. Er zijn geen vergelijkende gegevens beschikbaar over bedragen aan risico's per inwonerklassse.

Het weerstandsvermogen is uitgedrukt in een ratio. Om alle onderkende risico's af te kunnen dekken is een weerstandsratio nodig van 1. Op 31 december 2024 bevindt zich de weerstandsratio van beide gemeenten boven de 1 (Best 3,2 en Oirschot 1,2). Op basis van de cijfers van beide gemeenten bevindt de weerstandsratio van de nieuwe gemeente zich op 31 december 2024 ruim boven de 1, te weten 2,6. Dit is naar objectieve maatstaven te kwalificeren als "uitstekend". Bij beide gemeenten is de risicobepaling niet volledig vergelijkbaar. De door de nieuwe gemeente te berekenen risico's zijn uiteraard de basis voor de weerstandsratio. De hier weergegeven weerstandsratio van 2,6 moet daarom als een indicatie worden gezien.

De kengetallen schuldquote, solvabiliteit en grondexploitatie zijn bij de nieuwe gemeente, naar de stand van 31-12-2023, aanzienlijk gunstiger dan het gemiddelde van de gemeenten in de inwonerklassse 45.000-60.000 inwoners. Wel zal de schuldquote stijgen als gevolg van de toename van de schuld bij beide gemeenten door de voorgenomen investeringen.

Reserves

De reservepositie van de nieuwe gemeente is gemeten naar een bedrag per inwoner sterker dan het gemiddelde per inwoner van gemeenten in de inwonerklassse 45.000-60.000 inwoners.

- Het gemiddelde bedrag per inwoner aan algemene reserves van de nieuwe gemeente bedroeg op 31 december 2013 € 713 per inwoner). Het gemiddelde bedrag per inwoner in gemeenten in de inwonerklassse 45.000-60.000 inwoners bedroeg op 31 december 2023 € 573.
- Bij de bestemmingsreserves is dat €1.519 (inwonerklassse 45.000-60.000 inwoners € 857 per inwoner). Totaal is dat € 2.252 per inwoner (inwonerklassse 45.000-60.000 inwoners €1.430 per inwoner).
- Wel ligt een groot deel van de bestemmingsreserve van de nieuwe gemeente (op 31 december 2023 € 776 per inwoner) vast door het relatief hoge bedrag aan bestemmingsreserves ter dekking van kapitaallasten.

Vaste schuld

De schuld van de nieuwe gemeente is bijna 50% lager dan de gemiddelde schuld van gemeenten in de inwonerklassse 45.000-60.000 inwoners (naar de stand van 31-12-2023). Door de voorgenomen investeringen zal de schuld van Best en Oirschot en dus de nieuwe gemeente toenemen.

Voorzieningen

Belangrijkste verschil tussen beide gemeenten is de inzet van voorzieningen voor groot onderhoud. Best heeft alleen een voorziening voor groot onderhoud van gebouwen. Oirschot heeft deze ook en daarnaast voorzieningen voor groot onderhoud wegen, sportvelden en speeltoestellen. Als er geen onderhoudsvoorzieningen zijn, zijn de onderhoudslasten in de exploitatie

opgenomen. Deze kunnen jaarlijks fluctueren.

Vaste activa

De boekwaarde van de vaste activa van de nieuwe gemeente ligt iets onder het gemiddelde van gemeenten in de inwonersklasse 45.000-60.000 inwoners (stand 31-12-2023). Aannemelijk is dat dit bedrag in 2024 is toegenomen door het realiseren van investeringen in dat jaar.

De gemeente Best activeert investeringen in riolering niet maar dekt de investeringslasten in één keer ten laste van de daartoe bestemde voorziening. De gemeente Oirschot activeert investering riolering wel.

Onderhoud kapitaalgoederen

De onderlinge vergelijkbaarheid is beperkt omdat er verschillende beleidskeuzes zijn gemaakt en doordat de financiële verwerking verschilt. Bijvoorbeeld door wel of niet gebruik te maken van de onderhoudsvoorzieningen (en – reserves) met als gevolg dat egalisatie van jaarlijks fluctuerende onderhoudskosten niet eenduidig plaatsvindt.

Bij de gemeente Best zijn alle beheerplannen, met uitzondering van riolering, niet actueel en zullen dan ook binnen afzienbare tijd moeten worden geactualiseerd. In 2024 is het Water en Riolering Programma (WRP) en het Systeem Stedelijk water (SSW) geactualiseerd.

Op 11 december 2023 heeft de gemeenteraad van Best de nieuwe nota reserves en voorzieningen vastgesteld. Daarin is besloten tot het opheffen van de reserves voor wegbeheer, speelelementen, vervanging groen en buitensportaccommodaties. Vanaf 2024 dekt de gemeente de kapitaallasten van investeringen in wegen daardoor niet meer ten laste van reserves. De gemeente Oirschot beschikt over actuele beheerplannen, met uitzondering van het beheerplan gebouwen. Op 24 oktober 2023

heeft de raad van Oirschot het “Integraal Maatschappelijk beheerkader” (IMBK 2.0) vastgesteld. Er is gekozen voor beeldkwaliteit A in het historische centrum van Oirschot en de centra van de dorpen. B kwaliteit op hoofdwegen en C kwaliteit in de wijken, op bedrijventerreinen en in het buitengebied.

Om te komen tot concrete uitwerking van het IMBK in projecten is in 2024 het Integraal Maatschappelijk Meerjaren Programma (IMMP) geactualiseerd. In het IMMP zijn projecten opgenomen voor de meerjarenbegroting 2025-2028. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd. De gemeente is voornemens om het onderhoudsplan gebouwen in 2025 te actualiseren.

De gemeente Oirschot werkt voor diverse kapitaalgoederen met onderhoudsvoorzieningen. Uit deze voorzieningen wordt het groot onderhoud bekostigd.

Grondbeleid

De door de raad vastgestelde “nota grondbeleid” is in Oirschot actueler dan die van Best.

Beide gemeenten actualiseren de exploitatieberekeningen voor de grondexploitaties ten minste eenmaal per jaar. Bij de grondexploitaties is de komende jaren sprake van een relatief groot volume aan nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten. Bij Best worden de meeste inkomsten gerealiseerd tot en met 2028, bij Oirschot vanaf 2028.

Alleen de gemeente Oirschot heeft een grondexploitatie voor bedrijventerreinen, echter met een geringe boekwaarde. Best berekent een risicobedrag voor de grondexploitaties, Oirschot doet dat niet. Beide gemeenten hebben voorziene verliezen in de grondexploitaties afgedekt door middel van een verliesvoorziening. Op 31 december 2024 is de stand van de verliesvoorziening van de gemeente Best € 26,2 miljoen en die van de gemeente Oirschot € 0,1 miljoen.

Verbonden partijen

Beide gemeenten nemen in hoofdzaak aan dezelfde gemeenschappelijke regelingen deel. Dat betekent dat een groot deel van alle risico's van de verbonden partijen ook nu al gedeeld worden. Door de herindeling kan het noodzakelijk zijn om uit één of meerdere verbonden partijen te treden, bijvoorbeeld Samenwerking Kempengemeenten. De kans is groot dat dit gepaard zal gaan met uittredingskosten. Het is in ieder geval van belang om met het oog op eventuele opzegtermijnen tijdig (desnoods proforma) over te gaan tot opzegging.

4.3 Algemene conclusies

Uit de financiële analyse en risicoduiding (bouwsteen 3) bij het principebesluit tot herindeling van 1 juli 2025 bleek dat op basis van de begrotingen 2025-2028 kon worden geconcludeerd dat er sprake is van een gezonde uitgangssituatie voor de nieuwe gemeente, die zal ontstaan uit de samenvoeging van de huidige gemeenten Best en Oirschot. Daarbij is aangegeven dat er nog wel uitdagingen zijn om ook de begrotingsjaren vanaf 2026 structureel sluitend te krijgen en/of te houden.

In deze herindelingsscan (Bijlage B) zijn de conceptbegrotingen 2026-2029 van beide gemeenten toegevoegd. Deze zijn op het moment van schrijven niet vastgesteld door de raden en ook nog niet door de Provincie onderzocht op basis van het normale financiële toezicht.

Op basis van de conceptbegrotingen 2026-2029 is op dit moment het beeld dat de nieuwe gemeente in 2028 zal starten met een niet sluitende begroting. Net als de andere gemeenten hebben Best en Oirschot te maken met de verlaging van de algemene uitkering uit het gemeentefonds en kostenontwikkelingen binnen het sociaal domein. Daarnaast is er sprake van nieuw beleid en gemeentelijke ambities waarvan de financiële effecten nog niet bekend zijn of onderdeel zijn van een (nog) niet meerjarig sluitende begroting.

Voor een gezonde startpositie van de nieuwe gemeente is het noodzakelijk te komen tot een structureel sluitende begroting 2028 en verder. Door gemeente Best is aangegeven dat de raad bij de kadernota 2027 verwacht keuzes te maken. Bij de kadernota 2026 is al besloten dat een aantal nieuwe investeringen apart via een raadsvoorstel ter besluitvorming zullen worden aangeboden. Aandachtspunt bij de besluitvorming over deze investeringen is op welke wijze de structurele lasten vanaf 2028 van structurele dekking worden voorzien.

Voor beide gemeenten geldt dat vanaf 2 december 2025 besluiten door de Provincie goedgekeurd moeten worden.

Naast de begrotingssaldi is gekeken naar de financiële positie (schuld, reservepositie, grondexploitaties). De gezamenlijke schuld is naar objectieve maatstaven niet hoog en het gezamenlijke weerstandsvermogen is voldoende, de gemeenten beschikken gezamenlijk over ruim voldoende weerstandscapaciteit om de nu bekende risico's te kunnen opvangen. Bij de grondexploitaties doen zich nog onzekerheden voor door de nog te realiseren opbrengsten en nog te maken kosten.

4.4 Aanbevelingen

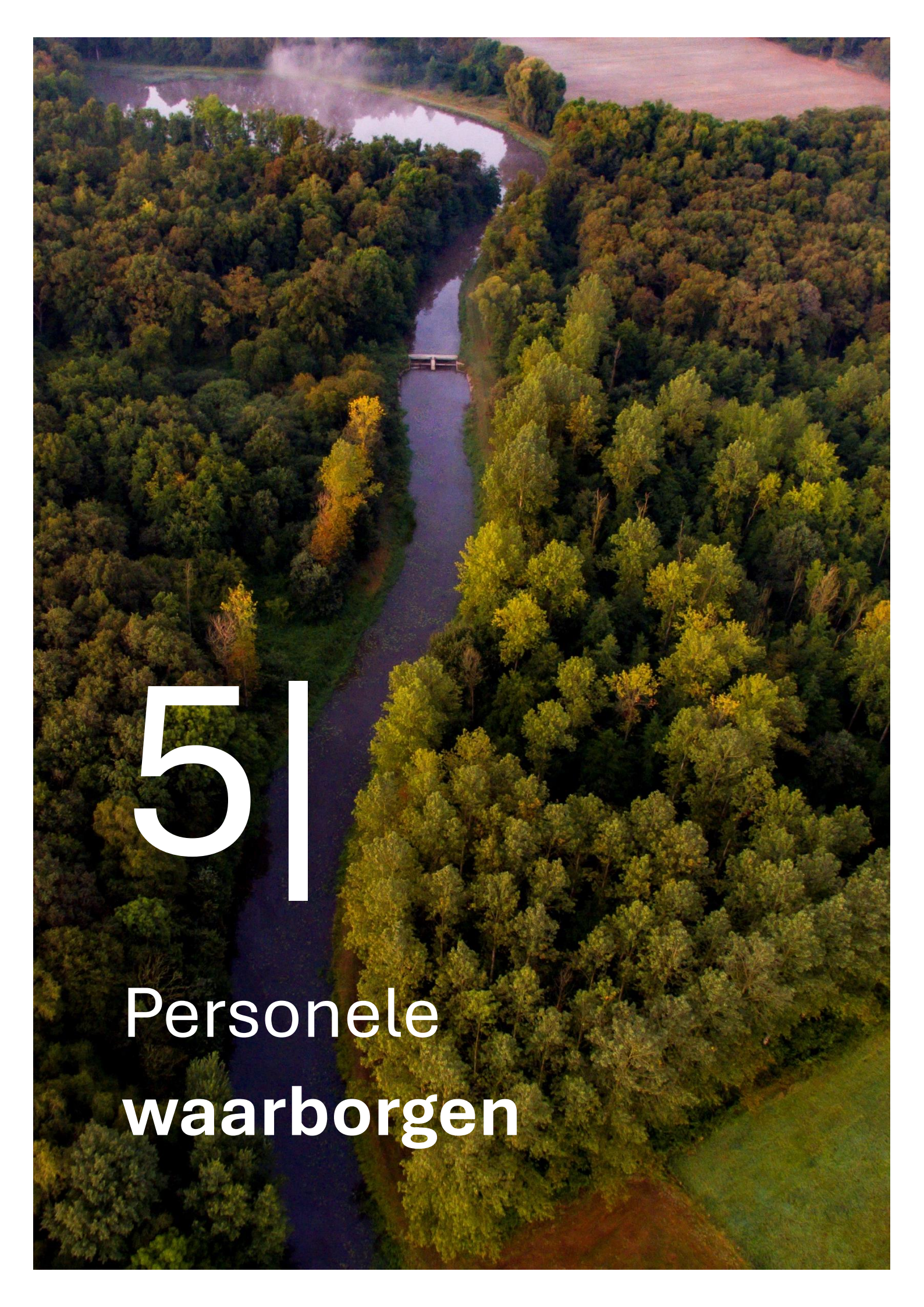
Voor de nieuwe gemeente is het belangrijk dat zoveel mogelijk zaken al op orde zijn. Inventariseer daarom eventuele achterstanden op het terrein van beheer en onderhoud. Het betreft hier beleidsterreinen zoals kapitaalgoederen, archieven, bestemmingsplannen en administraties. In de herindelingsscan zijn verschillende aanbevelingen opgenomen per hoofdstuk (Bijlage B, p.89). De aanbevelingen hoeven niet gelijktijdig te worden opgepakt, iedere aanbeveling heeft een eigen moment in het herindelingsproces. De aanbevelingen zijn de volgende:

1. Breng de inhoudelijke verschillen tussen de financiële verordeningen ex artikel 212 in beeld. Stem af welke keuzes gemaakt moeten

- worden om tot een eensluidende nieuwe verordening te komen.
2. Stel uniforme verordeningen vast voor het financieel beleid, beheer en de inrichting van de organisatie en de controle daarop (ex artikel 212 en 213 van de Gemeentewet). Deze verordeningen hoeft de raad van de nieuwe gemeente dan na herindeling alleen formeel vast te stellen.
 3. Harmoniseer in aanloop naar de herindeling waar mogelijk al het financiële beleid.
 4. Stel een afstemmingsprotocol op, voor de onderlinge afstemming van financiële besluiten die ter goedkeuring aan GS moeten worden voorgelegd.
 5. Maak de opties voor het vormgeven van de ambtelijke organisatie van de nieuwe gemeente en de financiële consequenties daarvan op zo kort mogelijke termijn inzichtelijk.
 6. Onderzoek of bestaande overeenkomsten met betrekking tot samenwerking en leveranciers, gelet op de geldende opzegtermijnen en mogelijke financiële consequenties, vooruitlopend op een definitieve keuze alvast proforma kunnen worden opgezegd.
 7. Bepaal ten aanzien van de lokale heffingen welke wel of niet gehandhaafd blijven.
 8. Analyseer welke verschillen er ten grondslag liggen aan het verschil in tarieven van vooral de heffingen (afval en riool) tussen de twee gemeenten.
 9. Harmonisatie van de OZB-tarieven tussen nu en de herindelingsdatum is niet noodzakelijk. Als tussenoplossing kan ervoor worden gekozen om de OZB-tarieven geleidelijk naar elkaar toe te laten groeien. Onderzoek welk effect de in de conceptbegroting 2026-2029 opgenomen extra (dus boven het inflatiepercentage) verhogingen van de OZB opbrengsten (en daardoor ook de tarieven) hier al op hebben.
 10. Houdt rekening met het feit dat indien de in de conceptbegroting van de gemeente Best geraamde extra opbrengsten OZB niet worden gerealiseerd het begrotingstekort vanaf 2028 toe zal nemen ten opzichte van het in de conceptbegroting 2026-2029 geraamde tekort.
 11. Zorg ervoor dat de begroting 2027-2030 wordt ingediend met tenminste een structureel en reëel sluitend begrotingsjaar 2027. Door de instelling van het financieel toezicht op grond van de Wet arhi zijn de begrotingen 2027 van Best en Oirschot aan goedkeuring onderworpen. Goedkeuring wordt in principe alleen verleend als het begrotingsjaar structureel en reëel sluitend is ingediend. Een niet structureel en reëel sluitende begroting legt een claim op de nieuwe gemeente door de benodigde maatregelen voor het herstel van het begrotingsevenwicht naar de toekomst te verschuiven.
 12. Maak de financiële gevolgen van het uniformeren van het financiële beleid en het harmoniseren van de verordeningen inzichtelijk en verwerk deze in de eerstvolgende kadernota/koersnota en in de begroting 2027.
 13. Maak bij besluitvorming over onder meer investeringen de effecten op de financiële positie inzichtelijk, ook als de effecten zich nog niet voordoen in de eerstkomende meerjarenbegroting.
 14. Zorg ervoor dat bij het opstellen van de begroting 2027-2030 dezelfde uitgangspunten en methode worden gebruikt voor het ramen met lopende prijzen. Zo worden de begrotingen beter vergelijkbaar.
 15. Maak analyses van de jaarrekeningresultaten en besteed daarbij aandacht aan het structurele en incidentele resultaat en

- budgetoverheveling. De verkregen inzichten kunnen worden gebruikt bij de beleidskeuzes en het opstellen van de eerste begroting van de nieuwe gemeente.
16. Stem het ambitieniveau van de gemeente af op de mate waarin projecten kunnen worden gerealiseerd om op die wijze de hoogte van de jaarlijkse budgetoverhevelingen te kunnen verlagen.
 17. Analyseer de structurele doorwerking van de voor- en nadelen uit de jaarrekening en maak de conclusie daaruit duidelijker zichtbaar. Bijvoorbeeld in de inleiding van de jaarrekening zelf of in het raadsvoorstel bij de jaarrekening.
 18. Harmoniseer, waar het nog niet het geval is, het beleid op het gebied van sociaal domein.
 19. Leg de investeringen die opgenomen zijn in het investeringsoverzicht in de conceptbegroting 2026-2029 apart voor aan de betreffende gemeenteraad, voorzien van een structurele dekking. Zie daarmee af van het bij het vaststellen van de begroting in één keer autoriseren van een groot aantal investeringsbudgetten.
 20. Stel huidige en toekomstige investeringsplannen en grote projecten met ingang van de begroting 2027 in overleg met elkaar vast.
 21. Maak ook de investeringsbedragen van de nu geraamde p.m. budgetten inzichtelijk en de daaruit voortkomende kapitaallasten.
 22. Geef aan hoe de nog niet geraamde kapitaallasten van investeringen waarvan het voornemen is om die wel in uitvoering te gaan nemen worden gedekt. Bij besluitvorming over het beschikbaar stellen van investeringsbedragen moet namelijk ook de dekking al worden aangegeven. Dit geldt niet alleen voor investeringen waarvan de kapitaallasten vanaf 2029 gaan lopen, maar ook voor investeringen waarvan de kapitaallasten met ingang van 2028 op de begroting drukken. Bij Best is namelijk sprake van structurele begrotingstekorten vanaf het begrotingsjaar 2028.
 23. Voorkom kapitaalvernietiging door investeringsplannen te toetsen aan beleidsvoornemens. Investeringsplannen kunnen door het beleid van de nieuwe gemeente overbodig worden. Maak investeringen die dit risico hebben inzichtelijk en stel deze, zo mogelijk uit.
 24. Stel criteria vast welke onderdelen deel uitmaken van de beschikbare weerstandscapaciteit (o.a. vrije algemene reserve, onbenutte belastingcapaciteit, stille reserves).
 25. Toets of de stille reserves voldoen aan de voorwaarden die het GTK 2020 hieraan stelt.
 26. Ga, voor een zuivere vergelijking van de weerstandsratio's, eenduidig om met het wel of niet meenemen van weerstandscapaciteit grondexploitatie en de risico's grondexploitatie bij het presenteren van een weerstandsratio. Dit geldt ook voor sociaal domein.
 27. Formuleer criteria voor de minimaal noodzakelijke omvang van de weerstandsratio.
 28. Besef dat de harmonisatie van het financieel beleid een impact kan hebben op de totale omvang van de risico's.
 29. Hanteer dezelfde normen voor het interpreteren van de financiële kengetallen.
 30. Breng, in aanloop naar de harmonisatie van het activabeleid, de verschillen daarin tussen beide gemeenten in beeld.
 31. Maak een plan van aanpak voor het harmoniseren van beheerplannen. Mede omdat een aantal plannen verouderd zijn.
 32. Stel ontbrekende onderhoudsplannen indien mogelijk nog in 2025 of 2026 op of maak daar

- in ieder geval een aanvang mee, om op die wijze goed inzicht te krijgen in de financiële effecten voor de gemeente zelf en ook voor de nieuwe gemeente.
33. Inventariseer welke gemeentelijke gebouwen op termijn (kunnen) worden afgestoten en wat de gevolgen zijn voor de onderhoudsbudgetten (en voor het genereren van opbrengsten uit verkoop/verhuur).
34. Beoordeel of het egaliseren van lasten groot onderhoud door middel van:
- a. Een onderhoudsvoorziening in combinatie met een actueel beheerplan of
 - b. Het egaliseren door het ramen van budgetten groot onderhoud in de begroting zonder onderhoudsvoorziening, voor de nieuwe gemeente de voorkeur heeft.
35. Inventariseer het areaal van de nieuwe gemeente en bereken per kapitaalgoed het benodigde budget dat bij het vastgestelde kwaliteitsniveau hoort.
36. Begin in 2026 met het samen ontwikkelen van beleid en hulpmiddelen voor de grondexploitatie. Denk hierbij aan gezamenlijke uitgangspunten, een rekenmodel, werkprocessen en een prijzenboek.
37. Breng de financiële ontwikkeling en risico's van alle grondexploitaties, ook die niet zichtbaar zijn in de gemeentelijke boekhouding, in het kader van het herindelingstraject duidelijk in beeld.
38. Tref tijdig maatregelen om gevolgen van een verandering van de gehanteerde parameters (grondprijzen, kosten- en opbrengstenstijging en rente) binnen de grondexploitatie op te vangen, dit kan grote financiële consequenties voor de nieuwe gemeente hebben.
39. Stel een impactanalyse op, waarin vooral de onderliggende risico's die verbonden partijen met zich meebrengen worden onderzocht.
40. Maak voor de datum van herindeling keuzes of de taken van de nieuwe gemeente zullen worden ondergebracht in een (nieuwe of bestaande) verbonden partijen of in eigen beheer zullen worden verricht. Houd eventuele opzegtermijnen scherp in de gaten.

An aerial photograph of a river winding through a dense forest. The river is dark and narrow, with a small dam or weir visible in the middle. The forest is lush green, with some trees showing early autumn colors. In the background, a body of water is visible, and a small rainbow can be seen in the mist. The overall scene is serene and natural.

5 |

**Personele
waarborgen**

5 | Personele waarborgen

De ambtelijke organisaties van Best en Oirschot worden samengevoegd tot één nieuwe, zelfstandige organisatie voor de toekomstige gemeente Best-Oirschot. Deze integratie leidt tot een robuustere organisatie van circa 360 fte, verdeeld over ongeveer 450 medewerkers.

Daarmee ontstaat een organisatie die beter in staat is om de kerntaken, maatschappelijke opgaven en bestuurlijke ambities van het nieuwe gemeentebestuur met kracht en vanuit zelfbewustzijn te realiseren.

In een dynamische regio als Brainport nemen de opgaven in omvang en complexiteit toe. Denk aan woningbouw, duurzaamheid, zorg en mobiliteit. Tegelijkertijd groeit de druk op de uitvoering. Een grotere organisatie biedt meer slagkracht, meer strategisch vermogen en meer ruimte voor specialisatie en ontwikkeling. Zo kan de organisatie ook op termijn dienstverlening van hoge kwaliteit blijven leveren aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.

De nieuwe organisatie draagt bij aan continuïteit én vernieuwing, staat steviger in de regio en biedt huidige en toekomstige medewerkers perspectief en ontwikkeling in een aantrekkelijke, toekomstgerichte werkomgeving.

5.1 Drie uitgangspunten

Indien op 10 maart 2026 beide gemeenteraden het besluit nemen tot een reguliere samenvoeging van Best en Oirschot per 1 januari 2028, ontstaat een periode van een kleine twee jaar voor het proces van ambtelijke integratie en verandering. Dat proces van integratie van beide ambtelijke organisaties tot één nieuwe organisatie vraagt om een voortvarend én zorgvuldig proces.

Beide gemeentebesturen en managementteams onderstrepen het belang van heldere waarborgen voor het personeel van de op te heffen gemeenten.

Deze waarborgen moeten voorafgaand aan de feitelijke integratie duidelijk zijn, zodat medewerkers weten waar ze aan toe zijn en zich vol vertrouwen kunnen voorbereiden op de overgang naar de nieuwe organisatie.

Bij het opstellen van de personele waarborgen worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- *Behoud van werkgelegenheid:* alle medewerkers met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde

tijd, of voor bepaalde tijd met een looptijd voorbij de fusiedatum, gaan mee naar de nieuwe ambtelijke organisatie. Het uitgangspunt is dat niemand zijn of haar baan verliest als direct gevolg van de herindeling.

- *Ruimte voor kansen en kwaliteit:* natuurlijk verloop in beide organisaties wordt tot aan fusiedatum gezamenlijk gezien door beide directies/managementteams. De afweging wordt voortdurend gemaakt om vrijkomende functies structureel of incidenteel in te vullen. Zo wordt ruimte geboden aan kansen voor medewerkers en op nieuwe (kwaliteits)impulsen binnen de nieuwe te vormen organisatie.
- *Transitiebegeleiding:* medewerkers worden voor fusiedatum actief begeleid en ondersteund tijdens de overgang van de organisatie van Best of Oirschot naar de organisatie van de nieuwe gemeente. Er wordt zekerheid geboden over de gevolgen van de herindeling voor hun functie.

5.2 Personele waarborgen

Volgend uit voornoemde drie uitgangspunten, wordt inhoud gegeven aan een sociaal statuut en sociaal plan. Dit als basis onder de personele waarborgen voor alle betrokkenen. Er wordt aangesloten bij de bestaande regelgeving, waaronder de Wet arhi en CAO gemeenten en overige relevante wet- en regelgeving. De nadere invulling van het sociaal statuut en sociaal plan vindt plaats in afstemming met de vakbonden en de beide ondernemingsraden, ieder voor zover het hun bevoegdheid betreft en daarover afspraken zijn of worden gemaakt.

Hieronder zijn een aantal elementen benoemd die in een dergelijk sociaal statuut/ plan nader kunnen worden uitgewerkt en aangevuld:

1. *Anti-ontslaggarantie*

Er wordt een periode na fusiedatum afgesproken waarin geen gedwongen ontslagen plaatsvinden als direct gevolg van de fusie.

2. *Overgang van rechten en plichten*

Bij een fusie gaan de rechten en plichten van werknemers van rechtswege over op de nieuwe werkgever, in overeenstemming met de regels van overgang van onderneming. Arbeidsvoorwaarden blijven dus in beginsel behouden.

3. *Plaatsingsbeleid*

Er worden duidelijke afspraken gemaakt over het herplaatsen van medewerkers binnen de nieuwe organisatie.

4. *Scholing en begeleiding*

Best en Oirschot bieden ondersteuning bij herplaatsing, onder andere via scholing, loopbaanbegeleiding en opleidingsplannen. Dit vergroot de inzetbaarheid van medewerkers binnen de nieuwe organisatie. Inzet hierbij is een 'zachte landing' voor alle medewerkers, met ruimte voor kennismaking en individueel aanvullende scholing of opleidings- en ontwikkelkansen.

5. *Reiskosten*

Als medewerkers door de fusie extra reiskosten maken, kan een tijdelijke compensatiebepaling worden overeengekomen.

6. *Woon-werkvergoeding*

De vergoeding van woon-werkverkeer wordt opgepakt met de harmonisatie van lokale arbeidsvoorwaarden.

7. *Gezamenlijke vacaturebank*

Er ontstaat een interne vacaturebank voor de nieuwe gemeente. Medewerkers krijgen voorrang bij interne vacatures binnen de nieuwe organisatie.

61

Kaart, grenzen
& naam

Samenstelling en rol naamgevingscommissie

De beide gemeentebesturen hebben het proces van naamgeving overgedragen aan de samenleving, onder regie van een externe naamgevingscommissie.

De naamgevingscommissie bestond uit zeven leden, onder wie een voorzitter. De commissie kreeg de opdracht om – op basis van alle naamsuggesties uit de samenleving – te komen tot drie toepasbare namen voor de nieuwe gemeente. Deze drie namen dienden herkenbaar, toekomstbestendig en bruikbaar te zijn voor zowel inwoners als bestuur.

Op 2 oktober 2025 heeft de commissie haar resultaten gepresenteerd in een onafhankelijk rapport (Bijlage M). Hierin staan de drie geselecteerde namen, inclusief een toelichting op de afwegingen die tot de keuze hebben geleid.

Proces van suggesties voor naam

Alle inwoners van Best en Oirschot konden suggesties aandragen voor de naam van de nieuwe gemeente, tussen 25 augustus en 21 september 2025. In totaal zijn 1.952 suggesties voor namen - waarvan 808 unieke namen - ingediend, via onlinekanalen en brievenbussen in beide gemeenten. Ook basisschoolleerlingen hebben namen ingediend, in totaal 135 namen.

Deze naamsuggesties zijn gecategoriseerd en voorzien van aantal indieners per naam. Dit overzicht is overgedragen aan de naamgevingscommissie, als basis om te komen tot drie toepasbare namen voor de nieuwe gemeente.

Toetsingscriteria

De naamgevingscommissie heeft alle naamsuggesties getoetst aan een set van door haar vooraf vastgestelde toetsingscriteria:

1. Verbindt de kernen Best, Middelbeers, Oirschot, Oostelbeers, Spoordonk en Westelbeers en doet recht aan hun geschiedenis, cultuur en identiteit.
2. Is herkenbaar en uitspreekbaar voor inwoners en buitenstaanders.
3. Is toekomstbestendig en passend bij een gemeente die zich verder ontwikkelt in de regio.
4. Heeft een neutrale en/of positieve lading.
5. Is juridisch toelaatbaar (niet in gebruik, geen verwarring met andere bestuurslagen, niet misleidend of aanstootgevend).
6. Is breed acceptabel en heeft draagvlak.
7. Heeft betekenis, bijvoorbeeld door verwijzing naar geografische, historische of landschappelijke kenmerken die beide gemeenten verbinden.
8. Past in communicatief opzicht (taalkundig juist, en beschikbaarheid van domeinnaam).

Drie toepasbare gemeentenamen

De commissie is in twee uitgebreide bijeenkomsten aan de hand van deze criteria gekomen tot een longlist van 14 naamsuggesties, welke uitgebreid zijn bediscussieerd tussen de leden van de commissie. De commissie is vervolgens unaniem tot drie toepasbare namen voor de nieuw te vormen gemeente gekomen.

1. Gemeente Baest
2. Gemeente Best- Oirschot
3. Gemeente Heidelanden

Hieronder volgt per door de commissie geselecteerde naam een beknopte toelichting waarin wordt aangegeven hoe deze aansluit bij de vastgestelde criteria:

1. De naam **Baest** legt een duidelijke verbinding met de natuur: het betreft een nat, bosrijk gebied dat kenmerkend is voor het landschap in deze fusiegemeente. Daarmee sluit Baest goed aan bij zowel de geografische als landschappelijke kenmerken die de kernen van de nieuwe gemeente verbinden.

Daarnaast verwijst de naam naar het gelijknamige landgoed, een bekend gebied binnen de gemeente Oirschot. Daarnaast bevat de naam een directe link met de huidige gemeentenaam Best, waardoor ook inwoners van Best zich hierin herkennen. Voor zowel Oirschot als de Beerzen heeft de naam betekenis, omdat het landgoed op de grens van deze kernen ligt.

De naam legt bovendien een duidelijke verbinding met de natuur: 'Best' wordt in verband gebracht met de bast van een boom. Die schil van de boom kan voor diverse doeleinden gebruikt worden. Ook zou het in verband gebracht kunnen worden met biezen.

2. De naam **Best-Oirschot** bevat de beide huidige gemeentenamen en is daarmee herkenbaarheid voor alle inwoners van het gebied, inclusief de kernen in Oirschot die nu vallen binnen de gemeente(naam) Oirschot. De naam Best-Oirschot doet recht aan de verschillende en unieke identiteiten en karaktereigenschappen binnen het gebied van de nieuwe gemeente, haar wijken en kernen en haar inwoners. Er is in de nieuwe setting ook sprake van eenheid in verscheidenheid, deze naam geeft daaraan direct uiting.

De naam Best-Oirschot heeft in al haar varianten de meeste stemmen gekregen.

De commissie heeft gekozen om de naam Best-Oirschot, op te nemen in de lijst van drie toepasbare namen en niet een variant daarop. Dit met name omwille van het achtste criterium 'past in communicatief opzicht'.

3. De naam **Heidelanden**, een landschappelijk kenmerk dat in alle zes de kernen aanwezig is. Daarmee benadrukt deze naam de verbondenheid tussen de dorpen, juist door een element uit de natuur dat iedereen herkent. De heidevelden fungeerden bovendien als een natuurlijke schil rond Eindhoven, die de dorpen historisch gezien van de stad afscheidde.

In de Beerzen zien we:

- De Beerse Heide
- De Spreuwelse Heide
- De Landschotse Heide
- De Kuikseindse Heide
- De Oostelbeerse Heide

In Oirschot zien we:

- De Oirschotse Heide
- De Hei als aanduiding voor het gebied ten zuiden van het Wilhelminakanaal

In Best zien we:

- De Aarlese Heide
- De Bestse Heide
- De Nieuwe Heide
- De Heikant

Het gebruik van een natuurgerelateerde naam sluit bovendien goed aan bij de criteria: het verwijst naar de geografische en landschappelijke kenmerken die Best en Oirschot verbinden. Uit de ingediende suggesties blijkt ook dat namen met een duidelijke link naar de natuur veelvuldig zijn genoemd en breed draagvlak hebben.

De commissie heeft ook een onderbouwing gegeven van de namen die niet zijn gekozen. Deze onderbouwing is opgenomen in het eindrapport van de commissie (Bijlage M).

Gemeente Best-Oirschot op basis van meerderheid stemmen

Deze drie namen zijn tijdens het stemmen voor de Tweede Kamerverkiezingen op 29 oktober 2025 voorgelegd aan de inwoners.

Zij konden in het stemhokje hun voorkeur uitbrengen voor één van de drie namen.

De uitslag van deze stemming is op 6 november bekend gemaakt. Er is geen weging naar inwoneraantal toegepast. De samenleving (30.176 stemmen) koos in meerderheid (63,65%) voor de naam Best-Oirschot. De namen Heidelanden (22,07%) en Baest (11,98%) konden dus op minder steun rekenen.

De voorkeur van de inwoners is op 2 december 2025 door de raden van Best en Oirschot formeel bekrachtigd met het vaststellen van het herindelingsontwerp. Per 1 januari 2028 vormen deze twee gemeenten samen de gemeente Best-Oirschot.

A photograph of a man and a woman walking away from the camera on a dirt path in a forest. The man is on the left, wearing a blue jacket and jeans. The woman is on the right, wearing a black coat and jeans, with a blue strap across her back. The path is lined with trees and a wooden fence on the right. The text '71' is overlaid in the center.

71

Toetsing aan
beleidskader

7 | Toetsing aan beleidskader

Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant en in navolging daarvan het Kabinet toetsen voorstellen tot reguliere samenvoeging van gemeenten aan vier toetsingscriteria. Deze criteria zijn opgenomen in het Beleidskader gemeentelijke herindelingen.

Gedeputeerde Staten toetst aanvullend op haar ‘Ontwikkelkader samenwerking en herindeling’. De hierin verwoorde criteria zijn overeenkomstig het landelijk beleidskader, waardoor de provincie slechts een marginale toets aan het Ontwikkelkader uitvoert.

In dit hoofdstuk is een verantwoording opgenomen op welke wijze en in welke mate de herindeling van de gemeenten Best en Oirschot - naar mening van haar gemeentebesturen - aan ieder toetsingscriteria voldoet.

7.1 Vier criteria zijn leidend

Het Kabinet toetst elk voornemen tot reguliere samenvoeging van gemeenten, zoals vastgelegd in het door de betreffende gemeenteraden vastgestelde herindelingsadvies, aan vier toetsingscriteria:

1. *Draagvlak*: in welke mate is sprake van, hoe is aandacht besteed aan en geïnvesteerd in lokaal én regionaal bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak?
2. *Bestuurskracht*: is de nieuwe gemeente in staat om haar maatschappelijke opgaven op te pakken?
3. *Interne samenhang en nabijheid van bestuur*: kent de nieuwe gemeente voldoende interne samenhang en wat is de plek van buurten, dorpen en/ of kernen binnen de nieuwe bestuurlijke eenheid?
4. *Regionale samenhang*: welke positie heeft de nieuwe gemeente in de regio en welke gevolgen heeft de voorgenomen herindeling voor omliggende gemeenten?

Er is geen sprake van volgordelijkheid of mate van belangrijkheid tussen deze vier

criteria. De criteria worden in onderlinge samenhang met elkaar getoetst.

Voorafgaand aan het Kabinet toetst Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant het herindelingsadvies eveneens aan bovengenoemde criteria. Daarnaast toetst zij marginaal aan haar eigen provinciale ‘Ontwikkelkader samenwerking en herindeling’ (2013), waarin de volgende criteria ten aanzien van nieuw te vormen gemeenten zijn opgenomen, welke in overwegende mate overlap vertonen met de landelijke toetsingscriteria:

- a. Draagvlak;
- b. Interne samenhang en oriëntatie;
- c. Bestuurskracht en vitaliteit;
- d. Regionale samenhang en evenwicht;
- e. Duurzaamheid.

Ten aanzien van het criterium ‘Duurzaamheid’ toetst de provincie Noord-Brabant aan het feit of de nieuw te vormen gemeente duurzaam in staat is haar taken uit te voeren. De provincie wil voorkomen dat een fusiegemeente op afzienbare termijn - in het Ontwikkelkader geduid als 20-25 jaar - opnieuw met problemen wordt geconfronteerd, welke met een herindeling moeten worden opgelost. Dit criterium beschouwt de provincie met oog voor de regionale context en ontwikkelingen.

Dit aanvullende criterium vanuit de provincie Noord-Brabant is hierna, na een

reflectie op de vier landelijke toetsingscriteria, voorzien van een nadere duiding.

7.2 Draagvlak

In deze paragraaf wordt afzonderlijk gereflecteerd op de drie elementen uit het toetsingscriterium 'draagvlak': lokaal bestuurlijk, regionaal bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak.

Lokaal bestuurlijk draagvlak

Bij lokaal bestuurlijk draagvlak gaat het om draagvlak voor de herindeling, onder gemeenteraden en colleges van B&W van de betrokken gemeenten.

Er is nadrukkelijk sprake van een herindeling 'van onderop'. De gemeentebesturen van Oirschot en Best hebben beiden - in navolging van elkaar - in 2023 en 2024 (intentioneel) besloten tot het opheffen van hun bestuurlijke zelfstandigheid en om met elkaar te komen tot een gemeentelijke herindeling (eind 2025 en begin 2026).

Deze beweging naar schaalvergroting is vanuit zelfbewustzijn in beide gemeentebesturen - in een vroegtijdig stadium in het proces - breed tot stand gekomen. Ook blijkend uit de stemverhoudingen in beide gemeenteraden bij besluiten rondom de bestuurlijke toekomst.

Onderkend wordt in beide gemeentebesturen dat de kerntaken, maatschappelijke opgaven en bestuurlijke ambities niet meer in balans zijn, dan wel op afzienbare termijn in disbalans zullen raken, met de bestuurskracht en ambtelijke realisatiekracht van de beide gemeenten.

Dit besef wordt versterkt door het doorleven van de ontwikkelingen die de Brainportregio - waar beide gemeenten in gelegen zijn - met zich meebrengt. De economische ontwikkeling in deze regio brengt forse opgaven met zich mee op thema's als wonen, mobiliteit, bereikbaarheid, voorzieningenniveau, zorgbehoeften en

bijvoorbeeld ook veiligheid. Deze opgaven vragen nu of in de nabije toekomst van deze gemeenten een ander schaalniveau, om de kwaliteit, continuïteit en betaalbaarheid van dienstverlening en de leefbaarheid in de wijken en kernen tenminste op het huidige niveau te kunnen houden.

Het draagvlak voor herindeling op lokaal bestuurlijk niveau is daarbij versterkt door het feit dat sprake is van een krappe arbeidsmarkt en een financiële positie die op termijn onder druk komt te staan.

De herindeling van Best en Oirschot kan op breed lokaal bestuurlijk draagvlak rekenen in beide gemeenten.

Dit wordt nog eens onderstreept door het feit dat er al in een vroeg stadium in het proces (2024) gestart is met regelmatige ontmoetingen tussen beide colleges van B&W en beide gemeenteraden, om met elkaar te wisselen over wensen en zorgen bij een mogelijke herindeling en met elkaar inhoudelijk te doorgronden wat de beelden zijn bij een nieuw te vormen samengevoegde gemeente. Waar nodig hebben deze ontmoetingen bijgedragen aan het bevorderen van het draagvlak voor de herindeling.

Vermeldenswaardig op deze plaats is ook dat de beide ondernemingsraden al vanaf het prille begin van het initiatief tot herindeling elkaar proactief opzoeken. Periodiek is er (informele) afstemming met de WOR-bestuurders over de voortgang en de rol en positie van medezeggenschap in dit proces. Er bestaat ook binnen de beide ondernemingsraden veel draagvlak voor de beweging naar één gemeente en dus één ambtelijke organisatie.

Regionaal bestuurlijk draagvlak

Een herindeling heeft invloed op de positie van omliggende en naburige gemeenten en op de bestuurlijke verhoudingen binnen de regio en daarbinnen bestaande samenwerkingsverbanden.

Het Kabinet verzoekt gemeenten om bij een herindeling de omliggende of anderszins

betrokken gemeenten te vragen een zienswijze in te dienen. Als gemeenten besluiten een negatieve zienswijze van een omliggende gemeente niet over te nemen, vraagt het Kabinet om een onderbouwing waarom hiervoor gekozen is.

Al gedurende de verkenning- en participatiefase (begin 2025) zijn door Best en Oirschot gezamenlijk actief de beelden, wensen en eventuele zorgen en aandachtspunten van alle buurgemeenten en 'grote' samenwerkingspartners van Best en Oirschot opgehaald, alsmede die van de provincie Noord-Brabant.

Dit is gedaan door middel van bestuurlijk-ambtelijke gesprekken met vertegenwoordigers van deze mede-overheden. Verslagen van deze gesprekken zijn in conceptvorm teruggelegd aan de gesprekspartners en in definitieve vorm opgenomen als Bijlage I bij dit herindelingsontwerp.

Rode draad uit deze gesprekken is dat mede-overheden (buurgemeenten, samenwerkingsverbanden én provincie Noord-Brabant) de gemeenten Best en Oirschot zien als een natuurlijke combinatie van gemeenten, gezien de ligging en de cultuur-historische verbinding tussen beide gebieden.

Daarbij onderkennen deze mede-overheden de opgaven en ambities waar de beide gemeenten voor aan de lat staan, binnen de context van de Brainportregio. Ook wordt onderkend dat dit voor beide gemeenten vraagt om een andere schaalomvang.

Bovendien erkennen deze mede-overheden dat de nieuwe gemeente een sterke partner kan zijn in regionale samenwerkingsverbanden, wat de kracht van de regio als geheel kan bevorderen.

Er wordt door de omgeving met waardering gekeken naar het proces dat van onderop, vanuit zelfbewustzijn en met breed politiek-bestuurlijk draagvlak is geïnitieerd.

Maatschappelijk draagvlak

De betrokken gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de investering in en de beoordeling van het maatschappelijk draagvlak voor de herindeling. In een logboek dient beschreven te worden hoe inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties betrokken zijn geweest bij het herindelingsproces.

In het herindelingsadvies beschrijven de betrokken gemeenten hoe het maatschappelijk draagvlak, inclusief de ingediende zienswijzen, is vastgesteld.

De gemeenten Best en Oirschot hebben in de verkenning- en participatiefase (begin 2025), in aanloop naar het principebesluit van de beide gemeenteraden op 1 juli 2025, reeds een participatief proces doorlopen. In deze fase zijn inwoners online en in diverse fysieke bijeenkomsten gevraagd naar hun wensen voor en zorgen bij de vorming van een nieuwe gemeente.

Deze wensen en zorgen zijn betrokken bij de principebesluiten van 1 juli 2025. Ten tijde van het opstellen van het herindelingsontwerp (tweede helft 2025), is nog nadrukkelijker ingezet op participatie van inwoners, ondernemers en maatschappelijk partners uit beide gemeenten.

Zij hebben online en tijdens fysieke thema- en doelgroepenbijeenkomsten geparticipeerd op het inhoud geven aan de visie op de nieuwe gemeente, zoals verwoord in hoofdstuk 3 van dit herindelingsontwerp. Daarbij zijn op een diversiteit aan thema's in de kern de vragen gesteld: wat neem je graag mee naar de nieuwe gemeente? Wat laat je graag achter?

Tevens hebben inwoners geparticipeerd tijdens het naamgevingsproces. Gedurende dit proces zijn ruim 1.900 suggesties voor namen ingediend, waarvan ruim 800 unieke inzendingen.

Daarnaast heeft dit proces geleid tot stemming (tijdens de Tweede Kamerverkiezingen van 29 oktober 2025) van kiesgerechtigde inwoners op drie -door

een naamgevingscommissie, samengesteld uit de samenlevingen van Best en Oirschot, geselecteerde- toepasbare gemeentenamen voor de fusiegemeente.

Uit het maatschappelijk logboek (Bijlage A) blijkt meer gedetailleerd welke activiteiten zijn ondernomen om het maatschappelijk draagvlak te bevorderen en te toetsen.

De gemeentebesturen van beide gemeenten zijn breed van mening dat het sentiment in de samenleving positief en constructief is om de herindeling een feit te laten worden.

Daarbij hechten inwoners veel waarde aan een goede balans tussen enerzijds het zorgvuldig borgen van de schaa sprong van de Brainportregio binnen de nieuwe gemeente en anderzijds het behouden van de identiteit en het karakter van de wijken en kernen in het gebied, met oog voor het behouden en waar mogelijk versterken van de leefbaarheid. De gemeentebesturen voelen zich breed verantwoordelijk om de door inwoners aangedragen zorgen én de geuite kansen en ambities een plek te geven in het vervolgproces naar en na datum herindeling.

7.3 Bestuurskracht

Bestuurskracht betreft het vermogen van een gemeente om haar wettelijke en niet-wettelijke taken uit te voeren en daarvoor de benodigde maatschappelijke en bestuurlijke relaties aan te kunnen gaan. De betrokken gemeenten dienen in het herindelingsadvies te onderbouwen hoe de voorgestelde herindeling bijdraagt aan het versterken van de bestuurskracht.

Bestuurskracht gaat om een juiste balans tussen de kerntaken, maatschappelijke opgaven en bestuurlijke ambities enerzijds en de kracht van gemeentebestuur, ambtelijke organisatie en samenleving anderzijds.

De gemeenten Oirschot (circa 19.500 inwoners) en Best (ruim 31.000 inwoners) vormen met 19 andere gemeenten de bestuurlijke regio Zuidoost-Brabant, ofwel

de Brainportregio. Een regio die is aangemerkt als economische motor van Nederland.

Door de herindeling van beide gemeenten ontstaat een gemeente van ruim 50.000 inwoners, die daarmee in inwoneraantal gezien de derde grootste gemeente van de Brainportregio wordt. Na de gemeenten Eindhoven en Helmond.

Deze omvang biedt kansen voor de nieuwe gemeente in haar regionale, provinciale, landelijke en waar nodige Europese positionering. Zeggenschap en invloed nemen regionaal en provinciaal toe, nog steeds in verhouding tot het nieuwe schaalniveau en met behoud van en een bijdrage aan de goede en evenwichtige bestuurlijke verhoudingen in het gebied.

De versterkte invloed wordt aangewend ten gunste van haar eigen gebied en de inwoners, ondernemers en maatschappelijk partners van de nieuwe gemeente. Maar zeker ook ten gunste van de Brainportregio als geheel. Deze positie creëert namelijk niet alleen kansen, maar brengt ook verantwoordelijkheden met zich mee op politiek, bestuurlijk en ambtelijk niveau.

De huidige gemeentebesturen zijn zich ervan bewust dat de nieuwe schaalomvang ook iets vraagt van de manier van politiek bedrijven en besturen op een ander schaalniveau. In aanloop naar en zeker na fusiedatum besteden de gemeentebesturen c.q. besteedt het gemeentebestuur daar actief aandacht aan.

Deze versterkte bestuurskracht gaat gepaard met en wordt ondersteund door een meer robuuste ambtelijke organisatie. De organisatie die ontstaat zal circa 360 fte, verdeeld over circa 450 medewerkers, groot zijn. De omvang van de nieuwe ambtelijke organisatie biedt kansen tot een sterkere positionering op de arbeidsmarkt en het krachtiger binden, boeien en ontwikkelen van medewerkers.

Ook ontstaat er in de opbouw van de organisatie ruimte voor het toevoegen van

strategische denkkraft, om de lokale en regionale opgaven beter aan te kunnen.

De robuuste ambtelijke organisatie biedt de mogelijkheid om structureel actief deel te nemen aan regionale overlegtafels en waar gewenst invloed uit te oefenen. Hierdoor kunnen portefeuillehouders van de nieuwe gemeente beter in positie worden gebracht.

De nieuwe ambtelijke organisatie is in staat om in nabijheid van inwoners en ondernemers haar dienstverlening kwalitatief hoogwaardiger aan te blijven bieden, waarbij participatie en communicatie steeds professioneler kunnen worden ingericht.

Daarbij komt dat uit de herindelingscan blijkt dat de nieuwe gemeente een financieel gezonde uitgangspositie heeft, ook in meerjarig perspectief.

Per saldo ontstaat door de nieuwe schaal een bestuurskrachtige gemeente, in termen van stevige bestuurlijke invloed en rolneming, robuuste en professionele ambtelijke realisatiekracht en een solide financiële positie voor de nieuwe gemeente.

7.4 Interne samenhang en nabijheid van bestuur

De betrokken gemeenten dienen uiteen te zetten hoe hun dorpen en kernen van elkaar verschillen en wat overeenkomsten zijn.

Het Kabinet vraagt daarbij de gemeenten om te beschrijven hoe gemeenschappen betrokken worden bij de invulling en vormgeving van de nieuwe gemeente.

De gemeenten Best en Oirschot zijn al sterk met elkaar verbonden. In een (ver) verleden vormden ze samen al één gemeente, en ook in het hier en nu zijn er nog veel natuurlijke verbindingen tussen beide gemeenten.

Er is sprake van een geografisch aaneensluitend grondgebied, en inwoners zijn op elkaars voorzieningen en op die van de centrumstad Eindhoven georiënteerd. Zo weten inwoners van Best en Oirschot

elkaars gemeente te vinden op het gebied van werkgelegenheid, onderwijs en recreatie.

De complementariteit van de beide gemeenten en hun wijken en kernen zit in de combinatie van het meer groene, monumentale, rijk aan (materieel en immaterieel) erfgoed, toeristische en karakteristieke Oirschot en het meer stadse karakter van Best, met zeker ook groene en recreatieve kenmerken.

In eerdere hoofdstukken en in voorgaande reflecties op de toetsingscriteria (met name paragraaf 7.2) is uitgebreid toegelicht hoe inwoners en gemeenschappen zijn betrokken bij de invulling en vormgeving (visie, naamgeving) van de nieuwe gemeente. Daarbij is in het participatieproces expliciet oog geweest voor het betrekken van en ophalen van geluiden uit de verschillende wijken, kernen en gemeenschappen die het gebied rijk is.

Ook in volgende fasen van het herindelingsproces en daarna zijn de gemeentebesturen voornemens om de inwoners actief te (blijven) betrekken bij de te maken keuzes rondom dienstverlening en nieuw te vormen en te harmoniseren beleid.

7.5 Regionale samenhang

Het is van belang dat de regionale verhoudingen in balans blijven. In het herindelingsadvies dienen de betrokken gemeenten de gevolgen voor de samenwerkingsrelaties en andere bestuurlijke ontwikkelingen in de regio te beschrijven.

Tevens moeten de betrokken gemeenten in het kader van dit criterium afwegen of er andere regiogemeenten betrokken dienen te worden bij de herindeling.

De herindeling van Best en Oirschot leidt ook in regionaal perspectief tot een robuuste gemeente. Met meer dan 50.000 inwoners wordt gemeente de fusiegemeente de derde grootste gemeente in de Brainportregio.

Dit biedt de nieuwe gemeente kansen én verantwoordelijkheden om politiek, bestuurlijk en ambtelijk altijd én sterker aan tafel te zitten in diverse regionale samenwerkingsverbanden, zoals Metropoolregio Eindhoven (MRE), Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) en de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO).

De bestuurlijke regio Zuidoost-Brabant 'krimpt' door deze herindeling van 21 naar 20 deelnemende gemeenten. Hoewel de nieuwe gemeente de derde gemeente van de regio wordt in termen van inwoneraantal, borgt het aantal gemeenten in de regio mede dat de regionale verhoudingen in balans blijven. De nieuwe gemeente zal ook actief een bijdrage leveren aan het bewaren en bewaken van deze constructieve regionale verhoudingen, omdat deze mede het succes van de Brainportregio als geheel bepalen, in het realiseren en borgen van de schaa sprong en de daarbij behorende opgaven.

Reeds in de verkennings- en participatiefase (begin 2025) zijn de beelden en wensen van buurgemeenten van Best en Oirschot opgehaald ten aanzien van de beoogde herindeling. Geen van deze gemeenten heeft urgentie getoond om op dit initiatief tot schaalvergroting van beide gemeenten aan te haken.

7.6 Duurzaamheid

Een nieuwe gemeente moet duurzaam in staat zijn de gemeentelijke taken uit te voeren. Voorkomen moet worden dat de nieuwe gemeente binnen afzienbare termijn (20-25 jaar) opnieuw met problemen geconfronteerd wordt die met een herindeling moeten worden opgelost.

Afwegingen rondom duurzaamheid moeten in een regionale context inzichtelijk worden gemaakt.

De gemeenten Best en Oirschot zetten - zeker ook in regionaal perspectief bezien - vanuit zelfbewustzijn een stap vooruit. In termen van schaalgrootte en daarmee professionaliteit en robuustheid om de

opgaven van nu en in de toekomst aan te kunnen.

Met een schaal van ruim 50.000 inwoners wordt de gemeente daarmee de derde gemeente van de in totaal dan nog 20 gemeenten in deze bestuurlijke regio: de Brainportregio. Zowel in landelijk perspectief als zeker op regionale schaal, komt deze nieuwe gemeente daarmee (ver) boven het landelijke gemiddelde qua schaalomvang van gemeenten. Dit is naar mening van beide gemeentebesturen ook wenselijk en noodzakelijk gezien de omvang en complexiteit van de opgaven in dit gebied en specifiek in deze regio.

De huidige gemeentebesturen zijn derhalve van mening dat deze nieuwe schaal afdoende is om de nu voorziene uitdagingen aan te kunnen. Ook op een termijn van 20-25 jaar gezien de historie van beide gemeenten, waarin in de recente geschiedenis geen sprake was van herindelingsbewegingen.

A tall, square brick tower, likely a church bell tower, stands in a park-like setting. The tower is constructed from red brick and features several arched windows. The base of the tower shows signs of wear and damage, with some brickwork missing. The tower is surrounded by bare trees, suggesting a late autumn or winter setting. The sky is blue with some light clouds.

8 |

Doorkijk op
wettelijk fusieproces

8 | Doorkijk op wettelijk fusieproces

Na de vaststelling van dit herindelingsontwerp volgen nog diverse stappen voordat de herindeling van Best en Oirschot een feit is. Dit hoofdstuk geeft een doorkijk naar het verdere verloop van het fusieproces: de periode tussen het herindelingsontwerp en 1 januari 2028, de datum van herindeling.

8.1 Van herindelingsontwerp naar herindelingsadvies...

Na de vaststelling van het herindelingsontwerp door de twee raden op 2 december 2025, wordt het herindelingsontwerp acht weken ter inzage gelegd voor inwoners, ondernemers, (maatschappelijke) organisaties, omliggende gemeenten en andere belanghebbenden. Iedereen kan in deze periode schriftelijk of mondeling zijn/haar zienswijze over de voorgenomen herindeling kenbaar maken. De ingekomen zienswijzen worden beoordeeld, voorzien van een reactie en in geval van feitelijke onjuistheden in het herindelingsontwerp ook verwerkt in het herindelingsadvies.

Na vaststelling van het herindelingsadvies door de twee colleges, wordt het herindelingsadvies op 10 maart 2026 ter besluitvorming aan de raden voorgelegd. Nadat het herindelingsadvies door de twee raden is vastgesteld, wordt het advies toegezonden aan Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant, met het verzoek om deze – voorzien van een (positieve) zienswijze – toe te sturen aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

8.2 Van herindelingsadvies naar wet

Op basis van het herindelingsadvies en de provinciale zienswijze besluit de Minister van BZK over het doen van een wetsvoorstel voor de herindeling. Binnen maximaal vier maanden na ontvangst stelt de Minister een

voorstel op ter bespreking in de Ministerraad. Na besluitvorming wordt de Raad van State gevraagd om advies uit te brengen over het wetsvoorstel. Vervolgens volgt behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer en vervolgens de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Dit totale proces duurt circa anderhalf jaar. Na publicatie van de wet in het Staatsblad, treedt de wet in werking.

De officiële startdatum van de gemeente Best-Oirschot is vervolgens op 1 januari van het jaar na de datum van inwerkingtreding van de wet. Voor de nieuwe gemeente is dat op 1 januari 2028. Voordat de gemeente Best-Oirschot van start gaat, worden in november 2027 eerst de gemeenteraadsverkiezingen gehouden.

Onderstaand zijn de activiteiten chronologisch weergegeven:

Wat	Wie	Wanneer
Vaststellen herindelingsontwerp	Gemeenteraden	2 december 2025
Start preventief financieel toezicht tot aan fusiedatum (direct na raadsbesluit op herindelingsontwerp)		2 december 2025
Verzenden herindelingsontwerp aan mede- overheden		3 december 2025
Ter inzagelegging van het herindelingsontwerp in samenleving	Colleges van B&W	3 december 2025 – 28 januari 2026
Verwerken van zienswijzen op het herindelingsontwerp/ opstellen reactienota zienswijzen	Stuurgroep	28 januari 2026 – 4 februari 2026
Vaststellen herindelingsadvies	Colleges van B&W	10 februari 2026
Vaststellen herindelingsadvies	Gemeenteraden	10 maart 2026
Toezenen herindelingsadvies aan Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant		11 maart 2026
Toezenen herindelingsadvies met provinciale zienswijze van Gedeputeerde Staten aan het Ministerie van BZK	GS provincie Noord-Brabant	Uiterlijk 1 juli 2026
Opstellen wetsontwerp	Ministerie van BZK	
Besluit nemen over voorleggen wetsvoorstel aan Ministerraad	Ministerie van BZK	
Besluit nemen over wetsvoorstel	Ministerraad	
Advies opstellen over wetsvoorstel	Raad van State	
Behandelen van en besluiten over wetsvoorstel	Tweede Kamer	
Behandelen van en besluiten over wetsvoorstel	Eerste Kamer	
Gemeenteraadsverkiezingen nieuwe gemeente		November 2027
Start gemeente Best-Oirschot		1 januari 2028

Tabel 2. Overzicht activiteiten fusieproces.

HERINDELINGSONTWERP

Best | Oirschot